

Documentinformatie	Status:
Naam document: jaarverslag 2016 .docx	Goedgekeurd door de Raad van Toezicht op 29 mei 2017
Auteur: Frans Ebskamp	
Versie dd: 29 mei 2017	

Jaarverslag 2016

Scholengemeenschap voor vrijeschoolonderwijs

Wilhelminasingel 15
6524 AJ Nijmegen
bestuur@sgvvs.nl

Stichtse Vrije School te Zeist
Novalis College te Eindhoven
Karel de Grote College te Nijmegen
Tobiasschool te Zeist

Wilhelminasingel 15
6524 AJ Nijmegen
024 3820460

1	Vooraf	4
2	Leeswijzer	4
3	Scholengemeenschap voor vrijeschoolonderwijs.....	5
	Doelstelling.....	5
	Kernactiviteiten	5
	Governance	5
	Organisatiestructuur	5
	Toezicht door inspectie voortgezet onderwijs.....	6
	Toezicht door inspectie primair onderwijs	6
	Kwaliteitszorg.....	6
	Horizontale verantwoording	7
	Sectorakkoord	7
	Samenwerkingsverbanden.....	7
	Klachten.....	7
4	Onderwijsontwikkelingen in de scholen.....	8
	Stichtse Vrije School.....	8
	Stichtse Vrijeschool afdeling Tobiasstroom	10
	Novalis College	10
	Karel de Grote College	11
	Tobiasschool.....	13
5	Verantwoording Raad van Toezicht	14
	Algemeen	14
	Functioneren van de raad	14
	Samenstelling en mutaties.....	14
	Bezoldiging	15
	Jaarrekening en begroting.....	16
	Waardering.....	16
6	Verantwoording medezeggenschapsraden.....	17
	Stichtse Vrije School.....	17
	Novalis College	17
	Karel de Grote College	18
	pMR.....	18
7	Kerncijfers onderwijs	19
	Leerlingen.....	19
	Tevredenheid leerlingen	20
	Geslaagden.....	21
8	Personeel.....	22
	Ontwikkelingen personeelsbeleid	22
	Personeelsbestand	23
	Leeftijdsopbouw.....	24
	Ziekteverzuim	25
	Werkbelevingsonderzoek.....	25

Onbevoegden	25
Uitkeringen na ontslag	26
9 Financiële situatie	27
Financiële kengetallen.....	27
Balans	28
Exploitatieresultaten	29
Exploitatie-overzicht	30
Nadere analyse exploitatie.....	32
Begroting 2017	33
Huisvesting	33
Treasurybeleid.....	33
Toekomstige ontwikkelingen	34
Uitsplitsing reserves	35
10 Risicoparagraaf	36
Leerlingrisico's.....	36
Bekostigingrisico's	37
Personeelsrisico's.....	38
Organisatierisico's	40
Gebouw- en inventarisrisico's.....	41
Diverse risico's.....	42
Renterisico.....	42
Kredietrisico's	42
Liquiditeitsrisico	43
Gewenste buffervermogen	45
11 Toetsing financiële positie.....	46
12 Continuïteitsparagraaf.....	49
A Gegevensset.....	49
B Overige rapportages	52
13 Ondertekening.....	54
14 Bijlagen.....	55
Nevenfuncties leden Raad van Toezicht	55
Nevenfuncties voorzitter College van Bestuur.....	55
15 Jaarrekening 2016.....	56

1 Vooraf

U leest het jaarverslag van onze stichting waarin we een beeld geven van onze activiteiten in 2016. De raad van toezicht en de medezeggenschapsraden hebben met hun eigen jaarverslag daaraan bijgedragen. We hebben geprobeerd om een beknopt maar getrouw beeld te geven van de ontwikkelingen. Daarna is er een uitgebreid verslag van de financiële positie van de school. Reacties ontvangen we graag op bestuur@sgvvs.nl

2 Leeswijzer

Het jaarverslag bestaat uit de verantwoording over het gevoerde beleid en de verantwoording over de financiën, de jaarrekening.

Het verslag start met een korte beschrijving van de school (3). In (4) beschrijven we de ontwikkelingen op de belangrijkste speerpunten van de school. In (5) verantwoordt de Raad van Toezicht zijn activiteiten en in (6) doen de medezeggenschapsraden dat. In (7) en (8) staan de belangrijkste cijfers over onderwijs en personeel. (9), (10), (11) en (12) geven inzicht in de huidige en toekomstige financiële situatie van de stichting. Het jaarverslag besluit met de jaarrekening 2016.

Met dit jaarverslag verantwoordt het College van Bestuur het gevoerde beleid aan de Raad van Toezicht. Het verslag komt aan de orde in het managementteam en in de (d)MR's. Het College van Bestuur stelt het verslag vast en de Raad van Toezicht keurt het verslag goed.

Onze accountant heeft het verslag beoordeeld, de jaarrekening gecontroleerd en een controleverklaring afgegeven. Het verslag wordt na vaststelling gepubliceerd op de website van de stichting en gezonden aan uitvoeringsorganisatie DUO van het ministerie OCW, de gemeente Nijmegen en de Bank Nederlandse Gemeenten.

3 Scholengemeenschap voor vrijeschoolonderwijs

Doelstelling

De Stichting Scholengemeenschap voor Vrijeschoolonderwijs stelt zich ten doel de instandhouding en de ontwikkeling van een of meer instellingen voor vrijeschoolonderwijs, waar onderwijs wordt gegeven op basis van de pedagogische inzichten die voortkomen uit de antroposofie. Dit komt tot uiting in het navolgende citaat van Rudolf Steiner: "De vraag is niet, wat de mens moet kunnen en weten om zich in de bestaande sociale orde te kunnen voegen, maar wel wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Pas dan kan de opgroeiende generatie de maatschappij steeds opnieuw met nieuwe krachten verrijken" (uit: Zur Dreigliederung des Sozialen Organismus; Gesammelte Aufsätze 1919-1921; Stuttgart 1962).

Kernactiviteiten

De scholengemeenschap biedt voortgezet vrijeschoolonderwijs aan leerlingen van twaalf tot en met achttien jaar en speciaal basisvrijeschoolonderwijs aan leerlingen van zes tot twaalf jaar. Het vrijeschoolonderwijs kent een doorlopend leerplan voor leerlingen van vier tot en met achttien jaar. De scholengemeenschap heeft daarom nauw contact met de vrijescholen voor basisonderwijs, vanwaar een groot gedeelte van de leerlingen van de scholengemeenschap afkomstig is.

Governance

Het bevoegd gezag van de scholengemeenschap is de Stichting Scholengemeenschap voor Vrijeschoolonderwijs gevestigd te Nijmegen. De stichting heeft een Raad van Toezicht en een College van Bestuur bestaande uit één bestuurder.

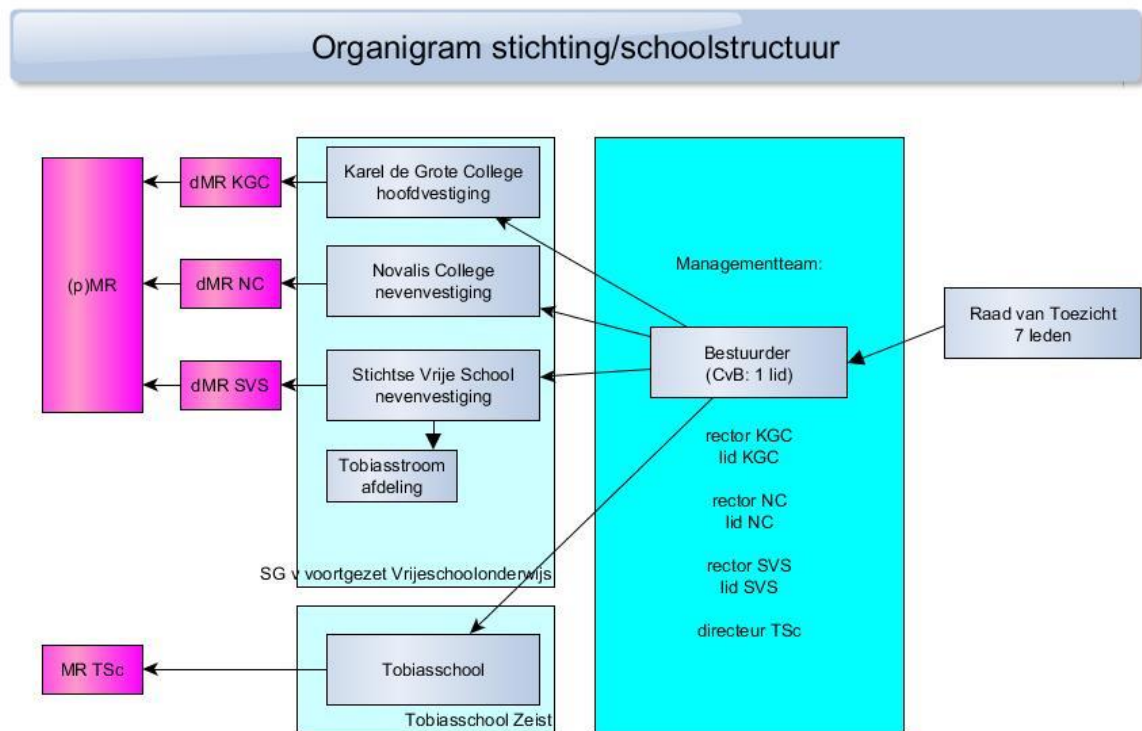
De Raad van Toezicht komt ongeveer vijf maal per jaar bijeen meestal samen met de bestuurder. De raad ziet toe op het functioneren van de bestuurder, adviseert de bestuurder en keurt een aantal besluiten van de bestuurder goed. De Raad van Toezicht heeft over 2016 verslag gedaan van zijn activiteiten (zie hoofdstuk 4). De Stichting heeft een klokkenluidersregeling.

De Stichting hanteert de Code Goed Onderwijsbestuur.

De stichting kent twee medezeggenschapsraden: een voor de Tobiasschool (SBAO) en een voor de school voor voortgezet onderwijs. Elke vestiging voor voortgezet onderwijs heeft een deelraad medezeggenschap (DMR).

Organisatiestructuur

De scholengemeenschap omvat drie vestigingen voor voortgezet onderwijs (het Karel de Grote College te Nijmegen, de Stichtse Vrije School te Zeist (met een afdeling leerwegondersteunend onderwijs: de Tobiasstream) en het Novalis College te Eindhoven) en een school voor speciaal basisonderwijs (de Tobiasschool te Zeist) die elk op onderwijskundig gebied vrij zelfstandig opereren. (Voor de leesbaarheid worden de vestigingen verder als scholen aangeduid). Het gezamenlijke beleid wordt afgestemd in een managementteam dat bestaat uit de directeur van de Tobiasschool, drie rectoren van de scholen vo, drie personeelsleden uit elke school voor voortgezet onderwijs en de bestuurder.

Toezicht door inspectie voortgezet onderwijs

Alle scholen hadden in 2016 een basisarrangement. De drie vo-scholen zaten in de steekproef van de onderzoeken in het kader van het onderwijsverslag. In februari 2017 zijn zij bezocht (SVS: havo; NC: vmbo-t; KGC: havo en vwo). De scholen behouden het basisarrangement.

Toezicht door inspectie primair onderwijs

Tobiaschool had in 2017 een basisarrangement. In oktober 2016 heeft de inspectie een kwaliteitsonderzoek verricht. Op veel onderdelen scoorde de school hoger dan in het laatste onderzoek. De conclusie was dat de school de kwaliteit goed op orde heeft en het basisarrangement behoudt.

Kwaliteitszorg

De school heeft de interne en externe kwaliteitszorg gestructureerd vormgegeven. Voor de externe kwaliteitszorg voert de scholengemeenschap in samenwerking met de andere vrijescholen voor voortgezet onderwijs in Nederland visitaties uit. Alle scholen ondergaan elke vier jaar een visitatie. In 2016 is de Stichtse Vrije School gevisiteerd.

Uit het visitatieverslag: In een terugblik op de visitatie wil de visitatiecommissie in de eerste plaats de uitstekende pedagogische sfeer noemen. Werkelijk iedereen gaat met zichtbaar plezier naar school. In die sfeer vindt goed onderwijs plaats met een ruim aanbod aan vrijeschoolvakken, met betrokken leerlingen en met goede resultaten.

Al staan leerlingen centraal op school, in de lessen is het onderwijs leraargestuurd. De visitatiecommissie zag de leraar als moedereend, waar de kleine eendjes opgewekt achteraan lopen. Er is ruimte voor iets meer uitdaging en een ruimer gebruik van werkvormen en ICT leer- en hulpmiddelen. Dit zijn ook de punten waarbij leerlingen en ouders een aantal kritische kanttekeningen plaatsten. Aandachtspunt is ook de getalsverhouding tussen jongens en meisjes.

Heterogeniteit wordt gezien als een belangrijke sociale impuls voor leerlingen. De komende tijd zal de school zich bezig moeten houden met het overleiden van deze principes, ook bij enige druk van ouders en van de concurrentie in de omgeving.

Ten slotte speelt de vraag van het afstemmen van de organisatie op inhoudelijke vernieuwingen en op de overgang naar een andere cultuur. Bij een meer professionele cultuur kan er ook meer aandacht zijn voor al het goede dat buiten het vrijeschoolonderwijs wordt ontwikkeld. De commissie kreeg het beeld van sterk gevoelde eenheid in het team. Het zal de kunst zijn om ervoor te zorgen dat de positieve spirit blijft bestaan ook als er andere personen aan het roer staan en de structuur enigszins verandert.

Intern ondergaan de scholen voor vo elke drie jaar een interne audit waarbij het toezichtkader van de inspectie leidend is. Omdat de drie vo-scholen in het schooljaar 2016/2017 een inspectiebezoek in het kader van het onderwijsverslag kregen, zijn er in 2016 geen interne audits uitgevoerd.

Horizontale verantwoording

De scholen voor vo en de Tobiasschool hebben alle een oudergeleding en een (d)MR waarmee het schoolbeleid wordt besproken. In 2016 heeft dat geleid tot overeenstemming/instemming met het voorgestelde beleid vanuit het bestuur.

Sectorakkoord

Vanaf 2014 zijn gelden beschikbaar gekomen voor de ambities in het sectorakkoord. De scholen hebben in hun schoolplannen geformuleerd waaraan zij de gelden besteden.

Samenwerkingsverbanden

De stichting heeft samenwerkingsovereenkomsten met ROC's in Nijmegen, Eindhoven en Midden Nederland voor opname van leerlingen die hun onderwijs in het vavo afmaken (2015/2016: 33 leerlingen; 2016/2017: 35 leerlingen). De personele en materiële bekostiging van de betreffende leerlingen wordt daartoe grotendeels aan de vavo's overgedragen.

De drie scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs en de Tobiasschool maken elk deel uit van het regionale samenwerkingsverband.

De leerlingen van de integratieklas De Blauwe Bloem zijn ingeschreven bij een school voor ZML en ontvangen het onderwijs op het Novalis College.

De leerlingen van klas 10 (en volgend jaar klas 11) van de Tobiasstroom zijn ingeschreven bij OSG Schoonoord, waarbij Tobiasstroom het onderwijs verzorgt.

Klachten

In 2016 is één klacht van ouders bij het bestuur binnengekomen. Na bemiddeling van de bestuurder is de zaak naar tevredenheid opgelost.

4 Onderwijsontwikkelingen in de scholen

In het strategisch beleidsplan 2012-2017 hebben we op basis van vier kernwaarden

1. spirituele visie op de menselijke ontwikkeling,
2. kunstzinnige pedagogie : opvoedkunst,
3. ontwikkeling van onderwijs en onderwijsgevendend,
4. open en veilige leergemeenschap,

vijf strategische doelstellingen geformuleerd.

1. De leraren ontwikkelen en onderhouden een spirituele visie op de menselijke ontwikkeling.
2. De leerlingen worden in hun ontwikkeling op een kunstzinnige wijze aangesproken in hun denken, voelen en willen.
3. De school kenmerkt zich door een voortdurende ontwikkeling van het onderwijs en van de onderwijsgevendend vanuit een visie op de menselijke ontwikkeling en in samenhang met de maatschappelijke ontwikkelingen.
4. De school biedt leerlingen een stimulerende en veilige leergemeenschap, waarbinnen zij zich tot zelfstandige, sociale, verantwoordelijke mensen kunnen ontwikkelen.
5. De scholengemeenschap en haar scholen hebben een organisatie en een omvang die aansluiten bij de kernwaarden en een economisch verantwoorde bedrijfsvoering mogelijk maken.

Bij elke doelstelling zijn kritische succesfactoren beschreven (zie [strategisch beleidsplan](#)).

Alle scholen werken aan deze doelstellingen. Jaarlijks definiëren de scholen enkele speerpunten uit de doelstellingen. Hieronder zijn voor die speerpunten de voortgang en de resultaten beschreven.

Stichtse Vrije School

In 2016 zijn verschillende onderwijskundige ontwikkelingen in gang gezet. Een belangrijke ontwikkeling was de aanpassing van de lesduur van 45 naar 50 minuten. In het schooljaar 2015-2016 is daar het nodige voorwerk voor verricht zodat het in het schooljaar 2016-2017 ingevoerd kon worden. Het huidige 45-minutenrooster was destijds ingevoerd om met de 5 minuten die van 50 minuten les werden afgehaald hulp- en inhaaluren aan te bieden. Echter, deze hulp- en inhaaluren werden de laatste jaren alleen nog in de middenbouw gebruikt. De verwachting is dat het 50 minuten rooster zal bijdragen aan een vermindering van de werkdruk voor leerlingen en leraren. Een langere lesduur levert een overzichtelijker rooster op met minder wisselingen op een dag. Een ander belangrijk doel van de invoering is creëren van meer mogelijkheden voor inhoudelijke verdieping en variatie van lesvormen binnen de les. Deze ruimte ontstaat door de langere lesperiode en door relatief minder verlies aan opstart- en afsluittijd ('zaagschade'). Aan het einde van het schooljaar 2016-2017 zal er een beknopte evaluatie plaatsvinden, waarna er in het schooljaar 2017-2018 een grotere evaluatie plaatsvindt, die kan leiden tot eventuele bijstelling.

Een andere manier waarop de school meer ruimte en evenwicht in het onderwijs wil brengen, is door het verminderen van de toetsdruk en door het meer inzetten van toetsen als pedagogisch instrument dan als beoordelingsinstrument. In 2015 is daartoe een aanzet gegeven. In 2016 is dit verder onderzocht en uitgewerkt (binnen een masteronderzoek van een van de leraren) in een concreet plan met als belangrijkste uitgangspunten dat het toetsen het leerproces van de leerling moet ondersteunen, dat leerlingen meer leren van effectieve feedback dan van cijfers en dat er

meer aandacht gegeven moet worden aan verschillende vormen van evaluatie en feedback. Daarnaast is er een aangescherpte maximering van het aantal meetellende PTA-opdrachten voorgesteld. Voor het schooljaar 2017-2018 zal dit verder in overleg met de verschillende secties uitgewerkt en ingevoerd gaan worden.

In het schooljaar 2016-2017 is een 'denktank' gestart die als opdracht had: *hoe kunnen we een goede vrijeschool zijn, die financieel gezond is?* Aanleiding waren de financiële bezuinigingen die in het schooljaar 2016-2016 zijn ingezet omdat onze reserves te snel terugliepen. In de denktank werd enerzijds gekeken hoe we een optimale schoolgrootte kunnen realiseren. Anderzijds werd gekeken naar waar 'winst' te behalen is door ons onderwijs efficiënter in te richten met behoud van of zelfs met versterking van onze vrijeschoolidentiteit. De bevindingen van deze werkgroep worden in de tweede helft van het schooljaar verder uitgewerkt.

Op het gebied van inhoudelijke onderwijsontwikkeling zijn we in onze gemeenschappelijke pedagogische vergaderingen onder andere bezig geweest met de thema's hoogbegaafdheid en differentiatie binnen ons vrijeschoolonderwijs.

Met de invoering van Passend Onderwijs wordt ons heterogeen systeem (leerlingen met mavo-, havo- en vwo-adviezen in één klas) in de middenbouw (klas 7 en 8) in toenemende mate als veeleisend ervaren. De voordelen van de sociale stimulans die uitgaat van deze heterogene groepen en het maatschappelijke belang van het tegengaan van segregatie (beide aspecten komen ook in sterke mate terug in de feedback van onze leerlingen), gecombineerd met de goede resultaten van onze school (hoge 'opstroompercentages' en goede uitstroomcijfers) wegen echter duidelijk op tegen de nadelen. De heterogene groepen zijn en blijven een belangrijk goed binnen onze school. In de komende tijd gaan we kijken hoe we de middenbouwleraren kunnen ondersteunen in hun taken en waar naast de differentiatie binnen klassenverband een verdere gedeeltelijke differentiatie in groepen en/of het aanbieden van extra uitdagingen voor specifieke groepen leerlingen op zijn plaats is.

In 2016 is een projectgroep gestart die de opzet van het mentoraat gaat herzien en daarbij ook kritisch kijkt naar de vorm en inhoud van onze ouderavonden. Gekeken zal worden naar de inhoudelijke kant van het mentoraat (o.a. taken en contactmomenten met de klas) en naar de organisatorische kant (o.a. aantal personen op één mentoraat en de relatie met studiebegeleiders).

Dit jaar hebben alle leraren wederom aan collegiale intervisie gewerkt, waarbij ze in duo's elkaars lessen bezochten en evalueerden. De leraren ervaren het als inspirerend en als een belangrijke impuls voor hun professionele ontwikkeling. In de intervisie komen verschillende pedagogische en didactische thema's aan bod, waardoor ook de onderwerpen uit studiedagen en pedagogische vergaderingen in een concrete context bestudeerd en geoefend kunnen worden.

Op organisatorisch niveau is dit jaar als nieuwe ontwikkeling ingezet dat de teamleiders de personeelsgesprekken voeren met hun teamleden. We hopen hiermee de begeleiding en professionele feedback beter te organiseren en te spreiden. De gespreksvormen en de benodigde voorbereidingen zijn ook niet meer vastgezet in een driejarig stramien, maar worden naar behoefte in onderling overleg jaarlijks bepaald. Het doel hiervan is om meer ondersteunend te zijn aan de specifieke ontwikkelingsbehoeftes van de betreffende collega en minder tijd te besteden aan het 'bedienen van systemen'.

Stichtse Vrijeschool afdeling Tobiasstroom

Op de Tobiasstroom waren in 2016 weer vele activiteiten voor de leerlingen om het lesprogramma en de ontwikkelingsstof intenser te beleven. Gastdocenten vanuit de praktijk werden ingevlogen voor vakken als drama, koken, kunst en talen. Ook diverse excursies werden door de leraren georganiseerd met enthousiaste medewerking van vele ouders. Naast de betrokkenheid van de ouders bij de klassenactiviteiten is er in 2016 ook een goed functionerende OKG (ouder klankbordgroep) opgezet. Vertegenwoordigers van ouders uit alle klassen spreken regelmatig met de schoolleiding over klasoverstijgende thema's. Dit koppelen de ouders weer terug in de ouderavonden.

Vanaf 1 augustus 2016 zijn de leerlingen van klas 10 ingeschreven bij OSG Schoonoord, waardoor zij een vmbo-b- of vmbo-k-examen kunnen afleggen. De leerlingen volgen hun lessen op de Tobiassschool. In de eerste helft van 2016 heeft het lerarencollege de laatste hand gelegd aan het nieuwe onderwijsprogramma, zodat de transitie naar een school met eindexamen werd afgerond. In het nieuwe programma zijn vele oude en nieuwe vakken opgenomen, zodanig dat het geheel een duidelijk vrijeschoolkarakter heeft maar ook de leerlingen voorbereidt op een vmbo-basis- en/of vmbo-kader-examen. Het vmbo-profiel dat de school heeft uitgewerkt is Dienstverlening en Producten. Voor het nieuwe programma hebben we ook, naast een groot aantal nieuwe vakken (multimediaal, organiseren/promoten/verkoop, enz.), een nieuw jaar- en weekrooster ontwikkeld. Hierbij is sterk naar het dag-, week-, maand- en jaarritme gekeken. Met de start van het schooljaar 2016-2017 is de 10^e klas gestart met het nieuwe PTA. Voor leerlingen en leraren lopen het programma en de planning goed.

Binnen het personeel hebben zich geen wisselingen voorgedaan. Na jaren van enige onrust is er nu sprake van een stabiele en evenwichtige groep medewerkers waarbij vele kwaliteiten gewaarborgd zijn. Dit evenwicht wordt niet alleen door de medewerkers zelf ervaren, maar ook door ouders en leerlingen.

Novalis College

In 2016 is gestart met een homogene vmbo-t-leerweg. De leerlingen volgen een lesprogramma, waarin hoofdonderwijs wordt afgesloten met vaardigheden als presenteren, onderzoeken én samenwerken. Naast de reguliere vakken kent het lesprogramma ook onderdelen als mediawijsheid, onderzoeksvaardigheden, burgerschapsvorming en 3D-tekenen. Vrijeschoolvakken als smeden, handvaardigheid en eurythmie ontbreken echter niet.

De inrichting van de lessentabel voor het vijfjarig havo is afgerond. In 2016 zijn twee 9^e klassen gestart met het herziene vijfjarige programma. Dit leidt in drie jaar naar afronding van het havo-programma. In klas 10 en 11 wordt voor veel vakken een extra keuze-uur ingeroosterd. Tevens worden profielgebonden periodes ingezet.

In het najaar is gestart met een verkenning van de visie richting 2020. Dit moet leiden tot een aantal uitgangspunten, waaraan gewerkt kan worden in de jaren 2017 t/m 2020. De implementatie van het nieuwe LOB-beleid krijgt langzaam vorm. Voor het vmbo-t is in 2016 een nieuwe decaan benoemd, naast de decaan havo/vwo. Deze decanen zijn aan de teams toegevoegd, waardoor meer specialisatie ontstaat.

De decaan havo/vwo heeft twee scholingsmodules LOB verzorgd, waardoor veel mentoren inmiddels kennis gemaakt met het systeem Yubu en het voeren van loopbaangesprekken. Daarmee verschuift de rol van de decaan langzaam naar de tweede lijn. LOB blijft echter een punt van aandacht vanwege de betekenis in het vo-curriculum.

De kwaliteit van het rekenonderwijs is goed. In alle klassen worden uren rekenen verzorgd; daarnaast zijn er extra begeleidingsuren. De sectie rekenen is uitgebreid met een rekenspecialist. De Remedial Teacher heeft zich via de Master SEN gespecialiseerd in ondersteuning bij rekenen. Het taalbeleid is inmiddels verder ontwikkeld. De leerlingen nemen in klas 7 en 8 allen deel aan toetsen. De taalcoördinator analyseert de toetsen en adviseert leerlingen in het vervolgtraject. Hierbij worden ook modules op maat voor leerlingen ingekocht. Er zijn taalcoaches aangesteld met specifieke taken, zoals taalbeleid implementeren bij andere vakken, de opzet van een schoolkrant en het redigeren van notities van collega's.

In de scholing heeft het team het tweede jaar van het CPS-traject gevolgd. Daarbij hebben de medewerkers een keuze gemaakt uit trainingen in de vijf rollen van de leraar, differentiëren of ADSL. Een aantal medewerkers heeft meerdere trainingen gevolgd. De leskwaliteit is hiermee verbeterd, doch aandacht hiervoor blijft noodzakelijk. Daarnaast hebben leraren met een standaard kijkwijzer elkaar door middel van intervisie feedback gegeven in de lessen. De ambulante begeleiders vanuit het samenwerkingsverband geven feedback aan leraren op het onderdeel passend onderwijs in de praktijk in de klas.

Vanaf het najaar hebben alle leraren en ondersteuners deelgenomen aan scholingsmodules 'a la carte'. Op maandag- en dinsdagmiddag zijn modules aangeboden, steeds bestaande uit drie lessen van 1,25 uur. De thema's waren wisselend: van temperamenten tot praktische eurythmie, van LOB tot stemgebruik. Bij een aantal scholingsmodules zijn ouders ook nadrukkelijk uitgenodigd tot deelname. Van deze mogelijkheid is redelijk gebruik gemaakt.

Voor nieuwe leraren is een ander concept ingevoerd. Twee ervaren leraren begeleiden de nieuwe leraren; zij fungeren als een vraagbaak voor organisatorische en vrijeschoolvragen.

De school ervaart toenemende concurrentie bij de instroom van leerlingen. Met de nieuwbouw van enkele scholen én bijbehorende invoering van vernieuwde onderwijsconcepten staan andere scholen in de belangstelling. De huidige noodlokalen zijn niet altijd uitnodigend voor ouders en leerlingen. De gemeente is vanaf najaar 2016 in overleg met de school over de uitbreiding, die wordt gerealiseerd vanaf 2018.

De organisatiestructuur met teamleiders en ondersteuningscoördinatoren is voortgezet. Wel zijn twee nieuwe teamleiders gestart. Verder is een teamleider personeel in dienst getreden om de structuur te ondersteunen en verbreden. De vaksectieleiders hebben meer verantwoordelijkheden gekregen. Leraren kunnen een project aanvragen waarvan zij eigenaar willen zijn; hiervoor zijn taakuren in de formatie opgenomen.

Karel de Grote College

Elke team heeft een jaar lang aan een speerpunt gewerkt passend bij de onderwijsontwikkeling die nodig was. Daarnaast zijn er via drie subsidieaanvragen projecten gestart met een thema waar een kleine groep leraren en onderwijsondersteuners aan gewerkt hebben zodat er proeftuintjes van onderwijsontwikkeling konden ontstaan. Schoolbreed is er aan twee speerpunten gewerkt voor alle leerkrachten.

Middenbouwteam 1 en 2

Zowel differentiatie als activerende werkvormen waren het thema voor de middenbouw. Hiervoor is een cursus van het CPS ingekocht. Alle leerkrachten van het middenbouwteam hebben deze cursus gevolgd. Deze cursus werd met wisselend enthousiasme ontvangen. Gezien het feit dat de scholingsbehoefte van de leerkrachten heel verschillend was en de bedoeling van deze cursus niet bij iedereen duidelijk was ontstond er weerstand waardoor de onderwijsontwikkeling

die gewenst werd onvoldoende is behaald. Een goede les voor de schoolleiding om in de toekomst de scholingsbehoefte en de scholing beter op elkaar af te stemmen.

Vmbo-t-team

Het vmbo-t-team heeft gewerkt aan de afstemming van didactiek en pedagogie op de vaardigheid in executieve functies van leerlingen in vmbo-t klas 9 en 10. Dit is niet een speerpunt dat je in één jaar afrondt. Er is met name gewerkt aan vakoverstijgend eenduidige kaders over verwachtingen voor leren en gedrag, waardoor de leerlingen in staat zijn effectief te leren in een veilige omgeving. Vanuit een LOF (leraarontwikkelfonds) hebben zes docenten deze ontwikkeling ingezet. Een geslaagd project.

Kunst en Ambacht

Binnen de Kunst&Ambachtstroom hebben de leraren met expertise van buiten gewerkt aan het verkrijgen van een beter zicht op de begeleiding van leerlingen met ondersteuningsvraag. De kennis van leraren is vergroot en de leerlingen zijn beter in zicht. De verdere uitvoering naar groepshandelingsplannen en een intensieve samenwerking met het zorgteam zal in 2017 verder worden uitgewerkt.

Bovenbouwteam

Het bovenbouwteam heeft een nieuw toets- en beoordelingsbeleid ontwikkeld voor schooljaar 2017-2018. Hierin staan duidelijk afspraken rondom toetsen en andere beoordelingen (presentaties, verslagen e.d.).

Projecten

Vanuit een LOF (leraarontwikkelfonds) hebben zes docenten zich bekwaamd in het geven van goede feedback. Dit was een heel geslaagd project. Na een korte scholing hebben ze bij elkaar in de lessen gekeken, elkaar gefilmd en de lessen nabesproken. In het najaar hebben ze een presentatie gegeven voor het hele lerarencollege. In 2017 zal dit project schoolbreed worden ingezet.

Vanuit het samenwerkingsverband is er een subsidie ontvangen voor het project *Van curatief naar preventief*. Met de resultaten, verkregen uit verschillende signaleringsinstrumenten, zijn er handelingsstrategieën ontwikkeld waardoor de kwaliteit van de basisondersteuning wordt verhoogd.

In samenwerking met bureau leerplicht is er gewerkt aan het gericht in kaart brengen van het verzuim van leerlingen. Hierdoor kan de verzuimcoördinator sneller actie ondernemen bij frequent verzuim waardoor deze leerlingen eerder in beeld komen.

Schoolbreed

De werkgroep onderwijstijd heeft in 2016 het project afgerond. In schooljaar 2017-2018 gaat er gewerkt worden met een nieuwe lessentabel en een nieuwe opbouw van het rooster met voornamelijk 70 minutenlessen. Dit was een groot en spannend verandertraject waar uiteindelijk 89% van de leraren mee heeft ingestemd. Het terugbrengen van de onderwijstijd is ten dele gelukt.

Een grote meerwaarde heeft het 70 minutenlesrooster. Leraren en leerlingen hebben minder lessen op een dag waardoor er minder tijd verloren gaat met leswisselingen en er meer rust in de school zal zijn. In de langere lessen zal er meer geoefend kunnen worden waardoor leerlingen die voorheen thuis vastliepen met het huiswerk nu in de les zelf nog vragen kunnen stellen.

Onder leiding van drie LD-docenten zijn er negen studiebijeenkomsten georganiseerd waar is gewerkt aan de 'levende lessen'. Alle leraren hebben zich intensief bezig gehouden met drie thema's: didactiek, leeftijdsfasen en de inhoud van de lessen. De oorspronkelijke vrijeschooldidactiek is gecombineerd met recente ontwikkelingen omtrent didactiek om te komen tot modern en uitdagend vrijeschoolonderwijs. Intervisie maakte deel uit van dit project. Deze studiemomenten werden bijzonder gewaardeerd door het lerarencollege. Er is hier een ontwikkeling ingezet waarbij je zeker kunt spreken van versterking van het vakmanschap.

Tobiasschool

Tobiasschool werkte aan drie speerpunten.

Op studiedagen is met externe begeleiding gewerkt aan de ontwikkeling van ons taalonderwijs. De onderwerpen taalbeleving, taalbeschouwing en taalverwerking kwamen aan bod en zijn uitgediept. In 2017 zal deze verdieping leiden tot een doorlopende leerlijn taal en resulteren in taalbeleid, in normen die passen bij onze leerlingpopulatie.

Het opbrengstgericht werken in 4D (Data->Duiden->Doelen->Doen) is verankerd binnen de school. De schoolambities voor de cognitieve vakken hebben een direct verband met de ontwikkelingsperspectieven van de leerlingen en de groepsplannen waar de leerkrachten mee werken. De verdieping die wij vervolgens kunnen maken in het borgingsproces is het cyclisch duiden van de doelen, het analyseren van de opbrengsten en daaraan conclusies verbinden voor ons handelen. Voor het handelen in de klas wordt naar aanleiding van de groepsbesprekingen middels klassenbezoeken gekeken of de afstemming van de gestelde doelen en de aanpak op wat de leerling nodig heeft, waar nodig versterkt kan worden. Tevens nemen wij mee hoe wij het (coöperatief) samenwerken kunnen versterken, afgestemd op de leeftijdsfase van de leerlingen.

De sociale veiligheid van de leerlingen is geborgd binnen de Tobiasschool. Er is een coördinator Sociaal Gedrag die op studiemiddagen met het team de groepsplannen Gedrag evalueert en nieuwe doelen opstelt. De leerlingen en ouders worden bij dit proces van verwachting en voortgang betrokken, wat zijn weerslag vindt in het ontwikkelingsperspectief van de leerlingen. Schoolambities voor sociaal gedrag zijn vastgesteld en zullen specifiek uitgewerkt en geëvalueerd gaan worden voor onze speciale leerlingpopulatie.

5

Verantwoording Raad van Toezicht

Algemeen

Het toezicht op het beleid van het College van Bestuur en de algemene gang van zaken bij de Stichting Voortgezet Vrijeschoolonderwijs wordt uitgeoefend door de Raad van Toezicht (de raad). De raad staat de bestuurder met advies ter zijde. Deze structuur wordt aangeduid als een 'two-tier' corporate bestuur, waarbij de raad onafhankelijk is van het bestuur. Deze onafhankelijkheid komt eveneens tot uitdrukking in de samenstelling van de raad. De leden zijn onafhankelijk ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook. De raad deed dit voornamelijk door in vergaderingen met de bestuurder de voorkomende aangelegenheden te bespreken. De raad vergaderde daartoe vijf maal met de bestuurder.

De raad heeft ook deelgenomen aan een gezamenlijke bijeenkomst o.l.v. het bestuur met de personeelsdelegatie van de medezeggenschapsraden en de rectoren. We onderzochten met elkaar in een actieve werkvorm de lenigheid van het voortgezet vrije schoolonderwijs in de veranderende wereld. Daarbij lieten wij ons inspireren door vrijeschoolpedagoge Aziza Mayo, lector Waarde(n) van Vrijeschoolonderwijs aan de Hogeschool Leiden.

In een bijeenkomst, zonder de bestuurder en met begeleiding van een externe adviseur, evalueerde de raad haar eigen functioneren.

Tijdens een informele bijeenkomst is afscheid genomen van Menno Pistorius.

Functioneren van de raad

De reguliere vergaderingen van de raad werden vijf maal afwisselend gehouden op locatie bij één van de vestigingen in Zeist, Eindhoven en Nijmegen. Buiten de vergaderingen had de voorzitter van de raad regelmatig contact met de bestuurder. Iedere vergadering een uur overleg in afwezigheid van de bestuurder over toezichtthema's, zoals de toezichtvisie en de verdere uitkomsten van de zelfevaluatie. Voorts heeft de RvT haar vergadertijden aangepast en meer in lijn gebracht met de gebruikelijke uren van een werkdag.

In de afgelopen jaren heeft de professionalisering van het toezicht in de stichting reeds stappen gemaakt. De raad wil deze ontwikkeling verder doorzetten in de komende jaren. In 2016 is het bestuur gestart met een strategisch beleidsplan te maken, de raad is daar verheugd over en zal in aansluiting hierop haar visie op het toezicht ontwikkelen en een strategische agenda opstellen. Afronding van het geheel zal plaatsvinden in eerste halfjaar 2017. Ter verdieping van de rol van de raad is naast de remuneratiecommissie en de auditcommissie ook een commissie zich gaan bezighouden met de pedagogische/didactische aspecten binnen het vrijeschoolonderwijs.

De raad heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2015 vastgesteld, evenals de begroting 2017.

De raad heeft ook een commissie benoemd om themabijeenkomsten te organiseren. De eerste studiebijeenkomst heeft plaatsgevonden in september, onder deelname van rectoren, bestuur en raad o.l.v. Aziza Mayo. Bij navraag hebben deelnemers dit ervaren als waardevolle verdieping en inspiratie, zowel in de nadere kennismaking als op de inhoud.

Samenstelling en mutaties

Met Tamara Cop heeft de raad een opvolger gevonden voor het voortijdig vertrekkende lid Menno Pistorius; dit in verband met een conflicterende nieuwe positie binnen de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Daarnaast is een inmiddels succesvol wervingstraject ingezet voor de

opvolging van Eric de Zeeuw, die per eind november 2016 de raad heeft verlaten vanwege het aflopen van zijn tweede termijn.

In 2016 was de raad als volgt samengesteld:

	Benoemd	Aftredend	Herbenoemd	Aftredend
Eric de Zeeuw	29-11-2010	29-11-2013	29-11-2013	29-11-2016
Martijn de Loor	03-12-2012	03-12-2015	03-12-2015	03-12-2018
Piet Hein Kolff	03-12-2012	03-12-2015	03-12-2015	03-12-2018
Manny Liebrecht	22-02-2013	22-02-2016	22-02-2016	22-02-2019
Jan Spijkers	22-02-2013	22-02-2016	22-02-2016	22-02-2019
Linda Scheeres	23-03-2015	23-03-2018		
Tamara Cop	06-06-2016	06-06-2019		

Eric de Zeeuw en Jan Spijkers vormden in 2016 de auditcommissie, Manny Liebrecht heeft Eric de Zeeuw opgevolgd. Linda Scheeres en Eric de Zeeuw vormden de commissie belast met de jaarlijkse themabijeenkomst. Manny Liebrecht en Linda Scheeres vormen de commissie pedagogische/didactische aspecten binnen het vrije schoolonderwijs. Martijn de Loor en Piet-Hein Kolff vormden in 2016 de renumeratiecommissie.

Piet-Hein Kolff is voorzitter van de raad.

Hoofdfuncties van de leden:

Eric de Zeeuw	Begeleider RIBW, bestuurslid (secretaris) stichting zorgboerderij De Hoge Born
Tamara Cop	Docent Onderwijskunde/trainer Faculteit Educatie en Projectleider studeerbaarheid masteropleidingen Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Martijn de Loor	Directeur eigenaar Gevoel voor de zaak – bureau voor organisatie-coaching
Piet Hein Kolff	Algemeen directeur Accres Apeldoorn BV Voorzitter Werkgeversvereniging VERMO
Linda Scheeres	Courseleader Contextual Studies Hoge School voor Kunsten Utrecht
Manny Liebrecht	ZZP-er op gebied van onderwijsadvies en interimmanagement
Jan Spijkers	Hoofd productie LoVen special products

Op grond van het overzicht van nevenfuncties van de RvT-leden is geen belangenconflict gebleken met het RvT-lidmaatschap.

De leden van de raad bezitten samen deskundigheid op bestuurlijk, maatschappelijk, financieel, personeel, organisatorisch en onderwijskundig terrein. Vijf leden hebben of hadden onlangs kinderen op een van de scholen van de Stichting. De leden staan echter onafhankelijk ten opzichte van personen en deelbelangen, ze voelen zich verbonden met het vrijeschoolonderwijs en onderschrijven de code Goed Onderwijsbestuur VO.

Bezoldiging

Op 30 november 2016 heeft de raad een nieuwe vergoedingsregeling vastgesteld, volgens welke de vergoedingen voor 2016 zijn berekend. Toezichthouders ontvangen een vergoeding van €200 per bijgewoonde vergadering met een maximum van zes voor gewone leden en negen voor de voorzitter. Leden van een commissie ontvangen daarboven vergoedingen voor maximaal twee commissievergaderingen.

Jaarrekening en begroting

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het door de bestuurder opgestelde jaarverslag en de jaarrekening over 2015 en ze goedgekeurd. De raad heeft ook kennis genomen van de aanbevelingen van de accountant, deze samen met de bestuurder besproken en afgesproken dat de aanbevelingen zullen worden opgevolgd.

Het voorstel van de bestuurder om de begroting voor het jaar 2017 vast te stellen is door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

Waardering

De raad spreekt haar waardering uit voor de in 2016 getoonde inzet van de bestuurder en de medewerkers van alle scholen.

29 mei 2017

Raad van Toezicht

6 Verantwoording medezeggenschapsraden

De (d)MR's (met uitzondering van de MR van de Tobiasschool) maken een jaarverslag over hun werkzaamheden. Hieronder staan de belangrijkste activiteiten samengevat.

Stichtse Vrije School

De dMR vergaderde zes keer in het kalenderjaar 2016. Bij de vergaderingen was de rector te gast, om informatie te verstrekken, zaken te verhelderen en om te luisteren. Aan het eind van het schooljaar was er een gezamenlijk etentje waarin afscheid werd genomen van vertrekkende leden. Daarnaast is er tweewekelijks overleg geweest tussen de rector en de lerarengleding van de dMR over zaken die vooral het personeel aangingen.

Onderwerpen die op de dMR-vergadering aan de orde zijn geweest waren jaarbegroting en meerjarenbegroting, bezuinigingen lessen en taken, lesduurverandering, ouderparticipatie, toetsbeleid, vakantieplanning (inzetten keuzedagen school), werkdruk leraren (o.a. gezondheidsbeleid) en 11^e klas, PTA's en examenreglementen, leerlingenbegeleiding (buddy systeem o.i.d), arbeidsdeskundige inzet/proces daartoe, aanpassing leerlingenstatuut, kwaliteitszorg/zorgprofiel school.

Een flink aantal van deze onderwerpen is meerdere keren grondig besproken, zodat er uiteindelijk aan goede inhouden toestemming werd verleend.

De dMR heeft zich het afgelopen jaar gehoord gevoeld en is sterk betrokken bij de ontwikkeling van de Stichtse Vrije School. De dMR heeft vertrouwen dat de goede samenwerking met de schoolleiding, maar ook met de ouders en leerlingen in de toekomst gecontinueerd blijft.

Novalis College

De dMR wil zich inzetten om op een positieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de school, het beleid en het vrijeschoolonderwijs in het bijzonder. Wij hopen met onze inzet een stevige gesprekspartner te zijn voor de schoolleiding en bestuur ten aanzien van het te ontwikkelen beleid.

Naast het bespreken van actuele ontwikkelingen die de school aangaan en de jaarlijkse terugkerende zaken heeft de toekomst van het onderwijs en de school onze aandacht. Denk hierbij aan de nieuwbouw en een werkbare huisvesting in verband met de groei, maar ook het behoud van het vrijeschoolonderwijs en de antroposofische grondslag door bijscholing van het team. Verder ook aanpassingen die noodzakelijk zijn vanuit het ministerie en inspectie zoals het geval is bij het veranderen van het curriculum van het vmbo-t en het vijfjarig havo.

De dMR heeft zich in het afgelopen jaar ingezet voor o.a. beleidsaanpassing van de werkweken vanuit een initiatief van en in samenwerking met de ouderraad.

Er heeft een wisseling plaatsgevonden in de personeelsgeleding. De secretarisfunctie is nog vacant. Ook zijn diverse dMR-leden vertrokken.

De dMR ziet dat het maandelijks vooroverleg van groot belang is om de vergaderingen goed voor te bereiden. Ten opzichte van eerdere jaren is dit verbeterd, maar heeft nog zeker aandacht.

Veel stukken komen vaker terug op de agenda doordat er tijdens de vergadering niet voldoende beschikbare tijd voor blijkt te zijn. De dMR is van mening dat ieder stuk zorgvuldig moet worden doorgenomen en besproken om tot een goed overwogen oordeel en besluit te komen.

Speerpunten voor het komende jaar zijn meer duidelijkheid omtrent taakbeleid en werkdrukvermindering.

De dMR heeft tenslotte het vaste voornemen om ook het komend schooljaar kritisch opbouwend te kijken naar alles wat ons wordt voorgelegd, maar ook naar die zaken die een initiatief van de

dMR of de achterban van de diverse geledingen kunnen zijn. De pMR heeft contact met de andere geledingen van de stichting om samen dezelfde koers uit te zetten en gebruik te maken van elkaars expertise.

De dMR heeft zich het afgelopen jaar gehoord gevoeld en is sterk betrokken bij de ontwikkelingen van het Novalis College. De dMR heeft het vertrouwen dat de goede samenwerking met de schoolleiding in de toekomst gecontinueerd blijft.

Karel de Grote College

Sinds 2015 onderzoekt de school de mogelijkheden om de geplande onderwijstijd te verminderen teneinde de lesdruk voor de leerlingen te verlagen. Omdat het project raakt aan verschillende gebieden waar de dMR advies- en instemmingsbevoegdheid op heeft, is de dMR nauw betrokken geweest in de verschillende stadia van het project. In het voorjaar van 2017 wordt het project ter instemming voorgelegd aan de dMR.

Ten behoeve van de uitbreiding van het schoolgebouw, heeft de dMR regelmatig contact met de conrector. Afwegingen worden besproken en de dMR werd verschillende malen om advies gevraagd. Het traject zal tijdens 2017 tot uitvoering gebracht worden.

Met het vertrek van enkele leden van de dMR werd het zinvol geacht om te werken aan kwaliteitsborging. Dit is gerealiseerd door een aantal leden van de dMR scholing te laten volgen. Deze scholing richtte zich onder andere op financiën.

De leerlinggeleding is evenals de oudergeleding zoekende naar een manier waarop zij haar achterban kan raadplegen en informeren. Omdat de aangelegenheden van de dMR vaak weinig interessant of aantrekkelijk zijn voor de leerlingen, wordt gezocht naar een goede werkwijze voor het optreden van de leerlinggeleding bij de leerlingenraad.

Naast het uitoefenen van het stemrecht van de MR op periodieke, cyclische documenten, is ingestemd met het protocol schoolreizen/werkweken en met het gezondheidsbeleid m.b.t. de inzet van de arbeidsdeskundige binnen school. Er is niet ingestemd met het nieuwe toetsbeleid en met de meerjarenbegroting voor 2016 i.v.m. aanstaande bezuinigingen.

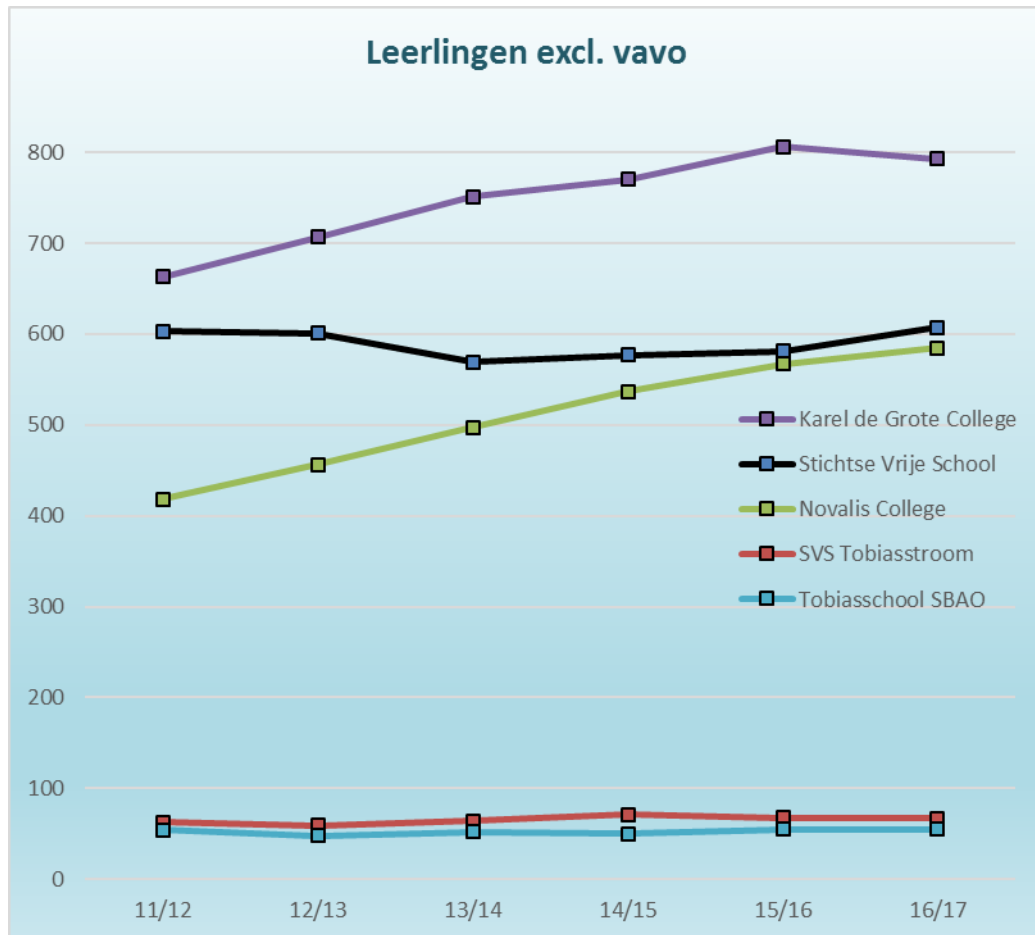
pMR

De personeelsleden van de (d)MR's kwamen vijf maal samen met schoolleiders en bestuurders. In 2016 is gesproken over onder meer de R&O-cyclus, gezondheidsbeleid, functiemix, teamleidersstructuur, ziekteverzuim, meerjarenbegroting, leeftijdsbewust personeelsbeleid, scholing, taakroulatie.

7

Kerncijfers onderwijs

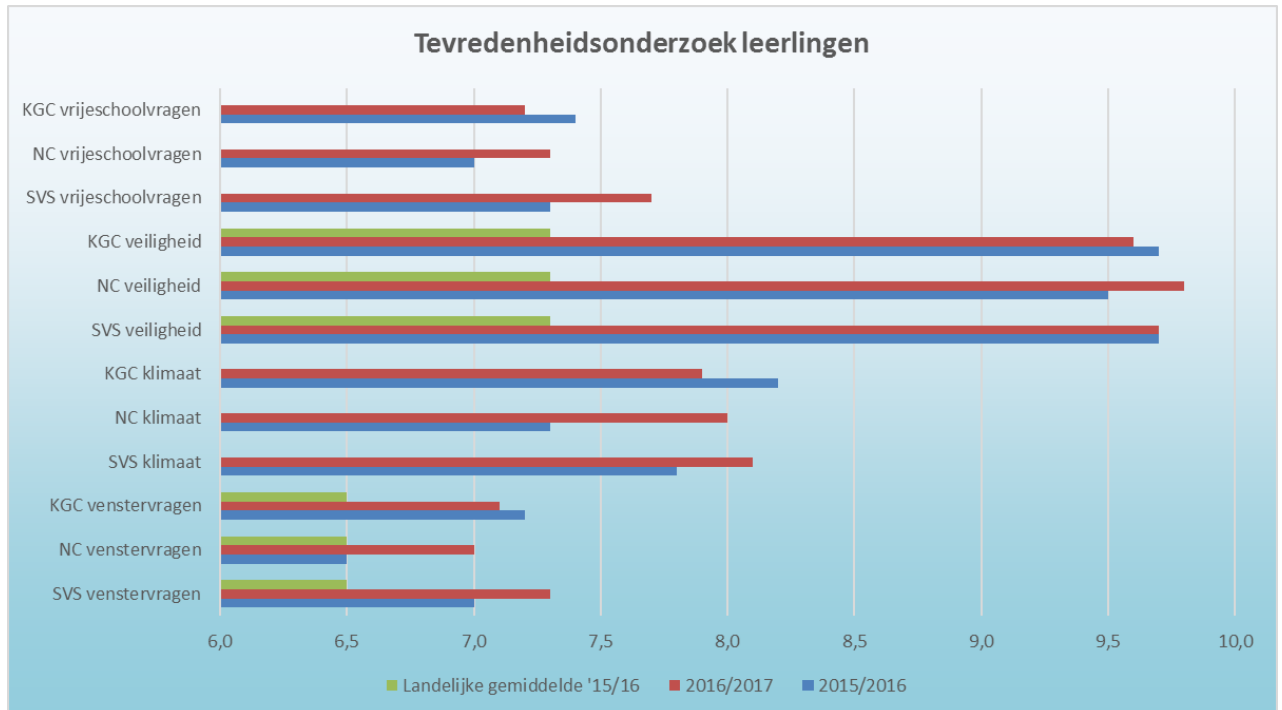
Leerlingen

De grafiek geeft de ontwikkeling van het leerlingaantal per school weer in de afgelopen zes jaar (teldatum 1 oktober). Stichtse Vrije School is gestabiliseerd na het afstoten de 13^e klas per 1-8-2013 en groeit licht. Novalis College laat een gestage groei zien. Karel de Grote College is na een groeiperiode iets gezakt vanwege het einde van het zesjarige havo.

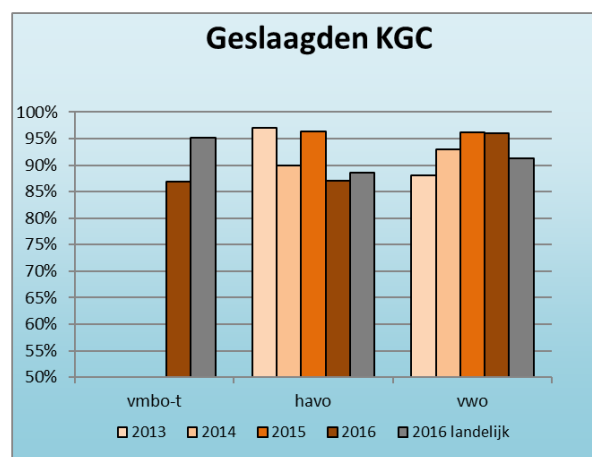
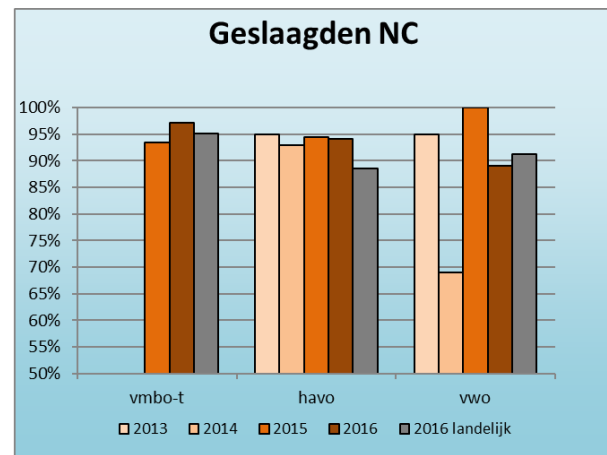
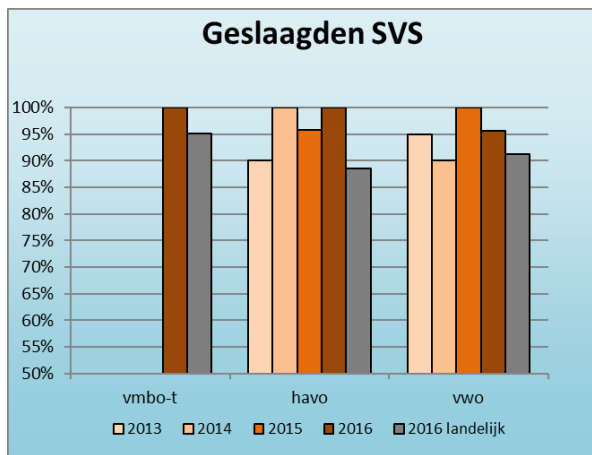
Tevredenheid leerlingen

Elk jaar nemen de scholen tevredenheidsonderzoeken af onder leerlingen van klas 7 en klas 9, recentelijk in voorjaar 2017. De resultaten worden gepubliceerd op www.scholenopdekaart.nl. De resultaten van de enquêtes van de afgelopen twee jaar zijn als volgt.

De enquête bestond uit vragen over het onderwijs ('vensters'), het schoolklimaat, de veiligheid op school en vragen specifiek over het vrijeschoolonderwijs. Opvallend is de zeer hoge score op veiligheid in vergelijking met het landelijke cijfer. Ook de tevredenheid over het onderwijs (venstervragen) is bij onze scholen veel hoger dan het landelijke gemiddelde.

Geslaagden

De vmbo-t-cijfers zijn onvolledig omdat de scholen in omschakeling zijn van het ivo-mavo-systeem naar een volledig vmbo-t-examen.

8

Personeel

Ontwikkelingen personeelsbeleid

Binnen de stichting hebben we een aanvullend scholingsbeleid ontwikkeld, gericht op het persoonlijk functioneren en op loopbaanontwikkeling. De behoefte aan dergelijke trajecten lijkt toe te nemen en daar willen we aan tegemoet komen. Deze trajecten hebben een positieve invloed op de gezondheid en inzetbaarheid van de personeelsleden.

Er is een stevig begin gemaakt met het levensfasebewust personeelsbeleid. Leeftijdswaardig wil zeggen: rekening houden met de dynamiek van de levensfasen en de daaraan gekoppelde behoeften en mogelijkheden van werknemers in relatie met het organisatiebelang. Uitgangspunt is duurzame en optimale inzetbaarheid van medewerkers en het optimaal benutten van de capaciteit en kennis van medewerkers. In 2016 is op alle scholen een inventarisatie gedaan naar de behoeften binnen de verschillende leeftijdsfasen. In 2017 werken we hieraan verder.

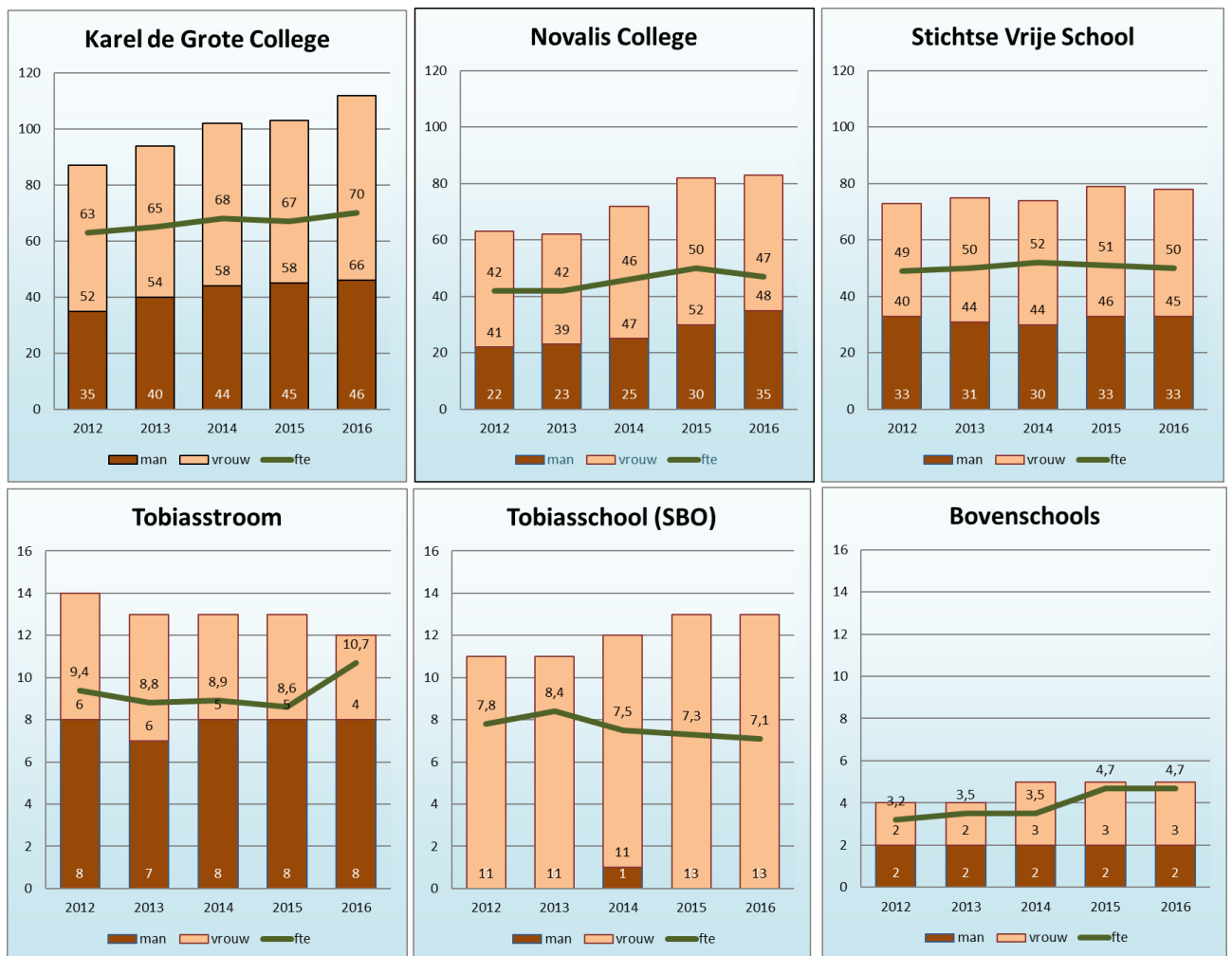
In 2016 is er met de pMR overeenstemming bereikt over het inzetten van een arbeidsdeskundige. De arbeidsdeskundige is naast de bedrijfsarts betrokken bij re-integratietrajecten of preventieve trajecten. Een arbeidsdeskundige adviseert over inzetbaarheid en re-integratie en weegt daarbij alle relevante omstandigheden mee zoals fysieke, mentale en psychosociale factoren maar ook omgevingsfactoren zoals werkorganisatie, collega's, familie en overige privéfactoren. Elke school heeft een eigen arbeidsdeskundige die een netwerk heeft in de omgeving van de school. De arbeidsdeskundige komt één keer per maand op de school. In juni 2017 en november 2017 wordt er een enquête uitgezet onder alle personeelsleden over de ervaringen met deze nieuwe aanpak.

Vanaf medio januari 2016 wordt de salarisadministratie verwerkt met behulp van InSite in AFAS. Personeelsleden kunnen met een inlog bij hun salarisspecificaties en jaaropgaven en ze kunnen bepaalde wijzigingen zelf doorvoeren. De scholen voeren nu zelf hun vervangingen en uitbreidingen in waardoor het bestuursbureau vooral de controle verricht.

Om in 2017 een vervolg te kunnen geven aan de functiemix hebben we in 2016 de sollicitatieprocedure en de benoemingscriteria van de nieuwe leraarsfuncties LC en LD geëvalueerd met de leden van de pMR. Daarna hebben we de procedures aangepast. In 2017 starten we met een tweede sollicitatieronde voor beide functies.

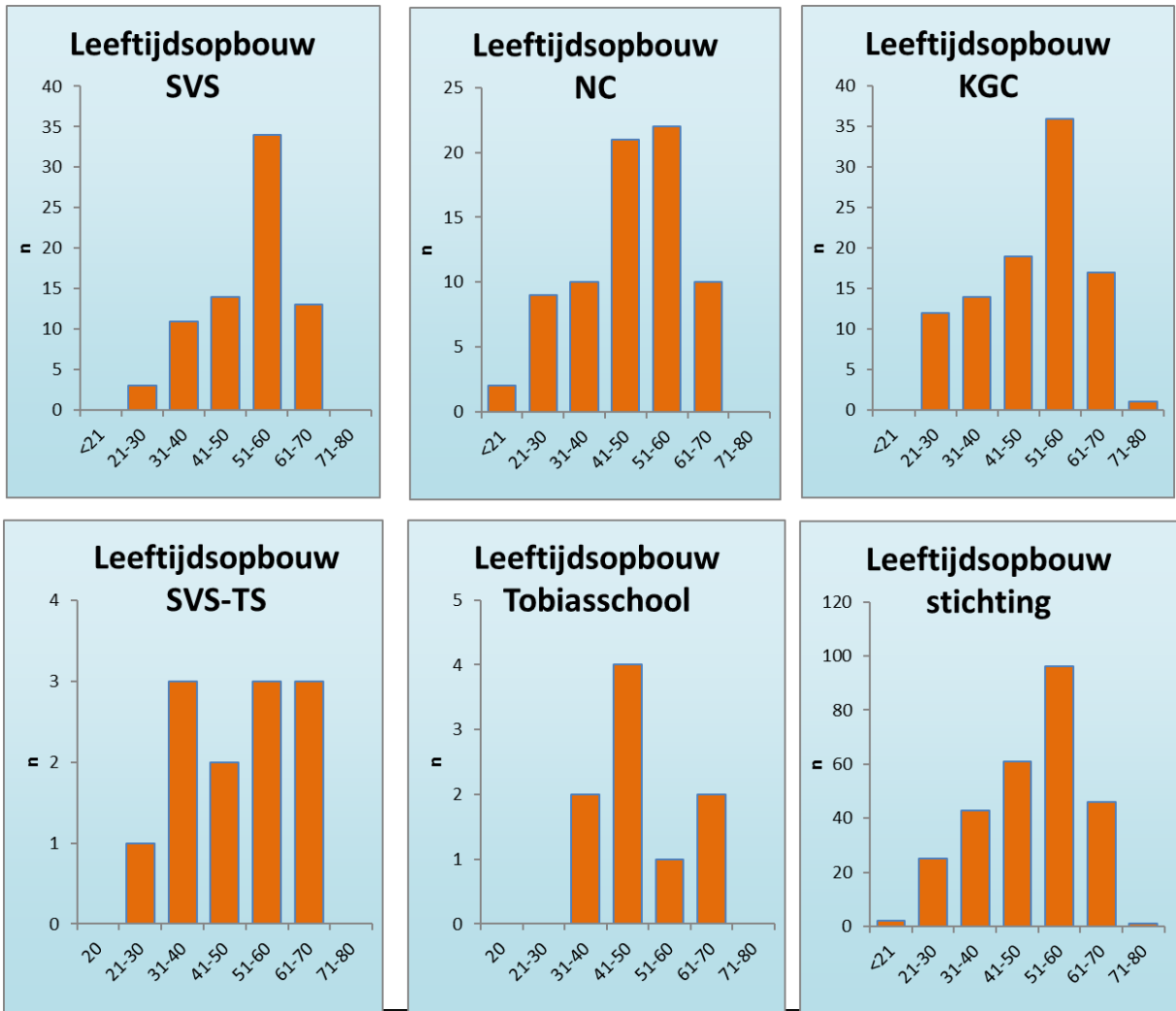
In de resultaten&ontwikkelingcyclus (R&O) hebben we de drietrup van ontwikkel-, functionerings- en beoordelingsgesprek verlaten. Het R&O-gesprek is een jaarlijks gesprek geworden waarin meteen een waardering wordt uitgesproken. Vaste onderdelen van het gesprek zijn een feedbackgesprek met leerlingen over de les en een feedbackgesprek met een aantal collega's. De gesprekken en de resultaten van deze gesprekken koppelt het personeelslid terug aan zijn leidinggevende.

Personeelsbestand

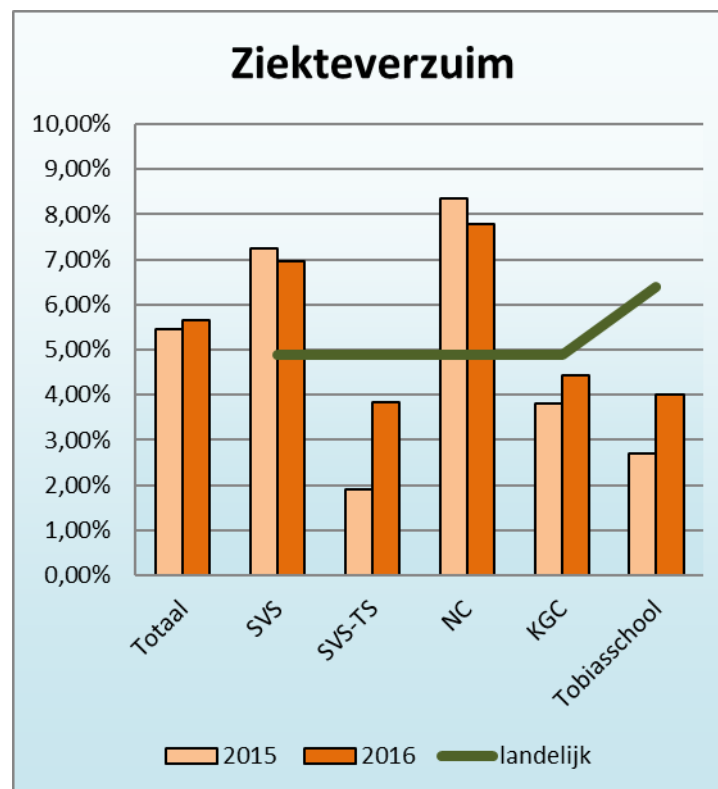
Het personeelsbestand is steeds gemeten op 1 oktober en is exclusief vrijwilligers en stagiairs. Weergegeven zijn het aantal voltijdsbanen (fte) exclusief vervangingen en het aantal vrouwen en mannen in dienst.

Leeftijdsofbouw

Het aandeel vijftigers is vrij groot. Opvallend is dat de Stichtse Vrije School relatief weinig jongere personeelsleden heeft.

Ziekteverzuim

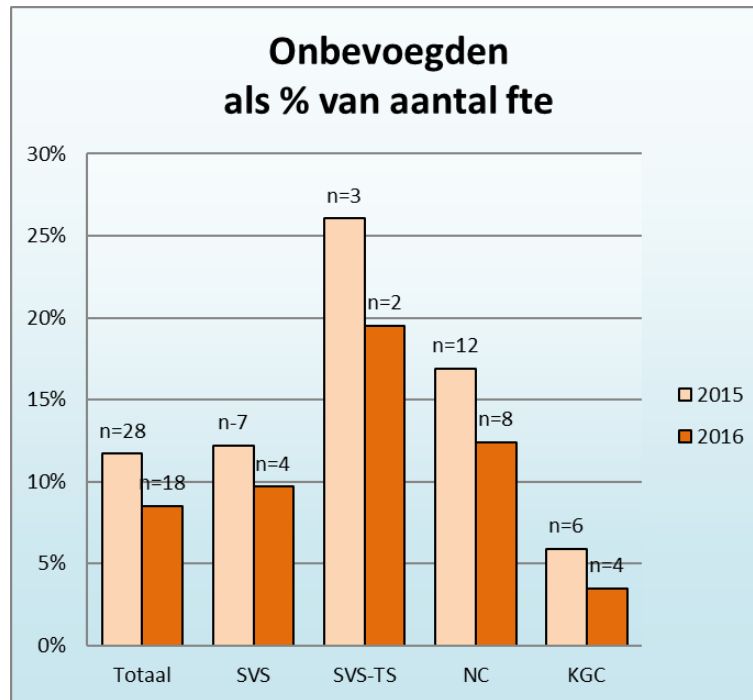
Op het Novalis College is het grootste deel van het verzuim (5,89%; vergelijk KGC: 3,34%, SVS: 4,13%) toe te schrijven aan langdurig ziekten (langer dan 43 dagen). Met alle langdurig zieken wordt gesproken en volgen we de Wet Poortwachter. Bij de langdurige zieken worden externe re-integratietrajecten ingezet.

Werkbelevingsonderzoek

In 2015 is een werkbelevingsonderzoek uitgezet onder alle leraren VO. De enquête richtte zich met name op welke lesgebonden taken (onder andere correctiewerk, overleg sectie, nascholing) en niet-lesgebonden taken (bijvoorbeeld surveilleren, mentoraat, schoolfeesten) energie geven en energie kosten. Kort samengevat werd positief gescoord op de primaire taak (lesgeven) en ontplooiing. Minder goed werd gescoord op administratieve taken, correctiewerk, mentortaak en balans werk-privé (veel avonden). Elke schoolleider heeft met het personeel besproken welke veranderingen mogelijk zijn die ten goede komen aan de werkbeleving. Ook staat de uitwerking van levensfasebewust personeelsbeleid op de agenda. In 2017 wordt een nieuw onderzoek uitgezet.

Onbevoegden

Het bestuur heeft de onbevoegde leraren (op vier na) verplicht om een bevoegdheid te behalen. Daartoe heeft het bestuur met elke onbevoegde leraar een studieovereenkomst afgesloten. Drie van de onbevoegden studeren binnen één jaar af. Jaarlijks vraagt het bestuursbureau de studieresultaten op om de voortgang te monitoren. Onbevoegden met onvoldoende studievoortgang gaan uit dienst.

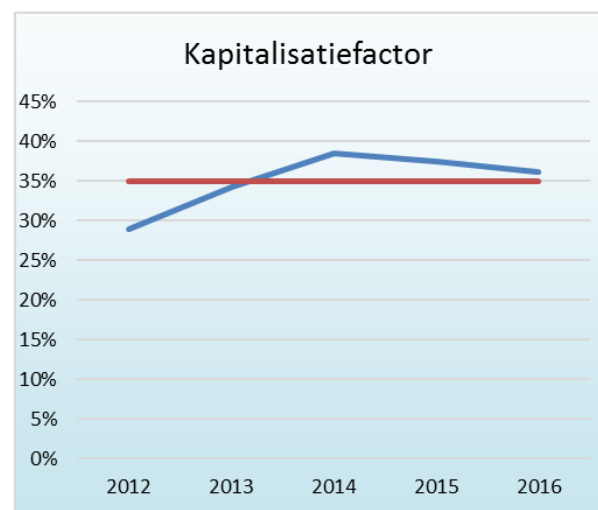
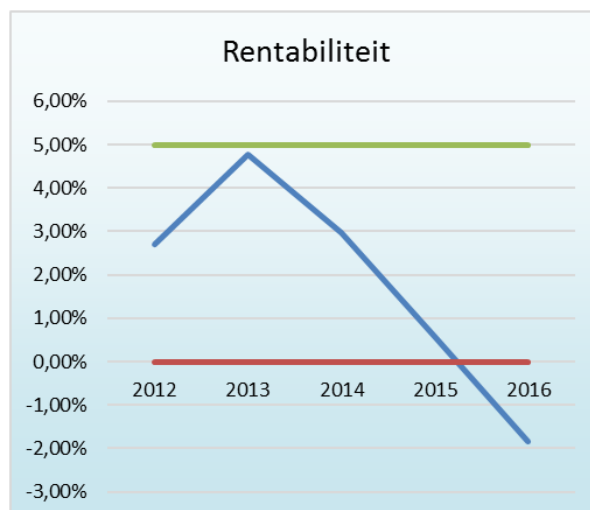
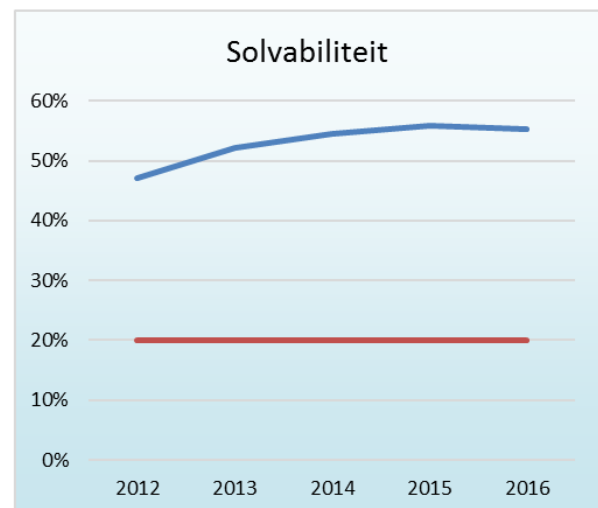
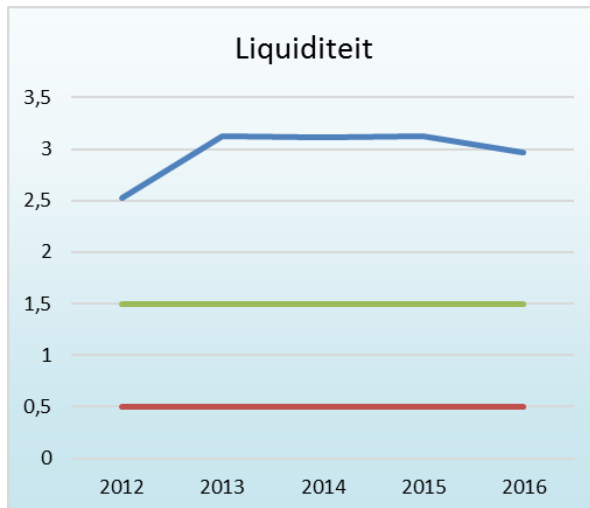

Uitkeringen na ontslag

De ontsluitkeringen komen voor 25% direct ten laste van de scholengemeenschap vo en worden voor 75% verevend over de sector vo. Het is dus van belang om het aantal ontsluitkeringen te beperken. De scholengemeenschap groeit en heeft daardoor geen uitstroom door gedwongen ontslagen. Ontslag vindt alleen plaats op eigen verzoek en zo nu en dan via een vaststellingsovereenkomst. Het beleid van de scholengemeenschap is om in het belang van de medewerkers en om uitkeringskosten te vermijden slechts in uiterste gevallen tot ontslag over te gaan.

9 Financiële situatie

Financiële kengetallen

— Grensonderwaarde Cie Don
— Grensbovenwaarde Cie Don

Liquiditeit (current ratio) (Vorderingen en liquide middelen (vlottende activa) gedeeld door kortlopende schulden)

De liquiditeit geeft aan of de stichting in staat is om op tijd haar betalingen te doen. Met de vlottende activa (vorderingen die kunnen worden geïnd en liquide middelen (het geld op de bank)) kunnen direct de kortlopende schulden worden voldaan als de liquiditeit niet kleiner is dan 1. De kortlopende schulden bestaan voornamelijk uit aanspraken van personeel ten aanzien van nog niet uitbetaalde vakantiegeld en van instanties als de belastingdienst en het pensioenfonds. Volgens de commissie Don zou de liquiditeit tussen 0,5 en 1,5 moeten zijn. De liquiditeit is iets gedaald, maar wel te hoog.

Solvabiliteit (Eigen vermogen gedeeld door totaal vermogen)

De solvabiliteit geeft aan welk deel van het totaal beschikbare vermogen behoort tot het eigen vermogen. Het eigen vermogen bestaan uit: de private en publieke algemene reserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen. Een stichting is solvabel wanneer zij haar financiële verplichtingen kan nakomen. Dat is het geval wanneer de totale bezittingen groter zijn dan de schulden. Voor de minimale solvabiliteit voor scholen noemt de commissie Don een waarde van 20%. De solvabiliteit (incl. voorzieningen) is licht gedaald naar 55% en is daarmee zeer gezond.

Rentabiliteit (Exploitatieresultaat gedeeld door totale baten inclusief rentebaten)

Anders gezegd: het verschil tussen baten en lasten in het boekjaar. De commissie Don adviseert een rentabiliteit tussen 0% en 5%. De rentabiliteit was – 1,9% en dat is in lijn met het beleid om het te grote eigen vermogen te verminderen.

Kapitalisatiefactor (Balanstotaal minus de waarde van gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten inclusief rentebaten)

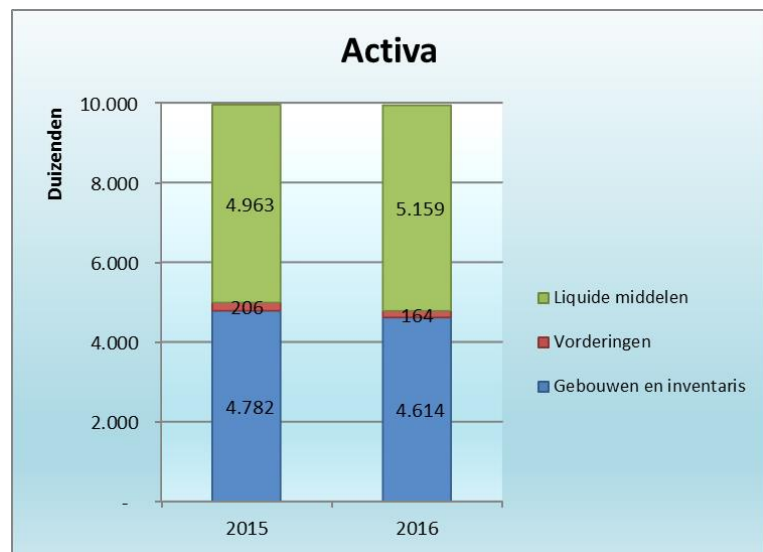
De stichting moet genoeg kapitaal liquide aanhouden als risicobuffer om fluctuaties tussen inkomsten en uitgaven op te vangen (transactieliquiditeit) en om investeringen te doen. De commissie Don heeft een bovenste signaleringsgrens van afgerond 35% voor grote besturen aangegeven (5% risicobuffer, 17,5% vervangingsinvesteringen en 11,5% transactieliquiditeit). De vo-raad heeft berekend dat 50% een juistere signaleringsgrens is.

De kapitalisatiefactor is iets gedaald naar 36%.

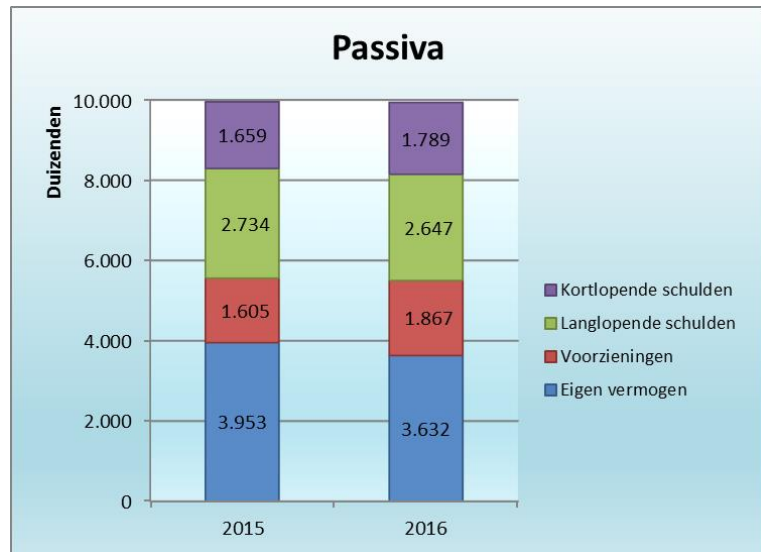
Balans

De **materiële vaste activa** (gebouwen en inventaris) zijn gedaald als gevolg van de afschrijvingen.

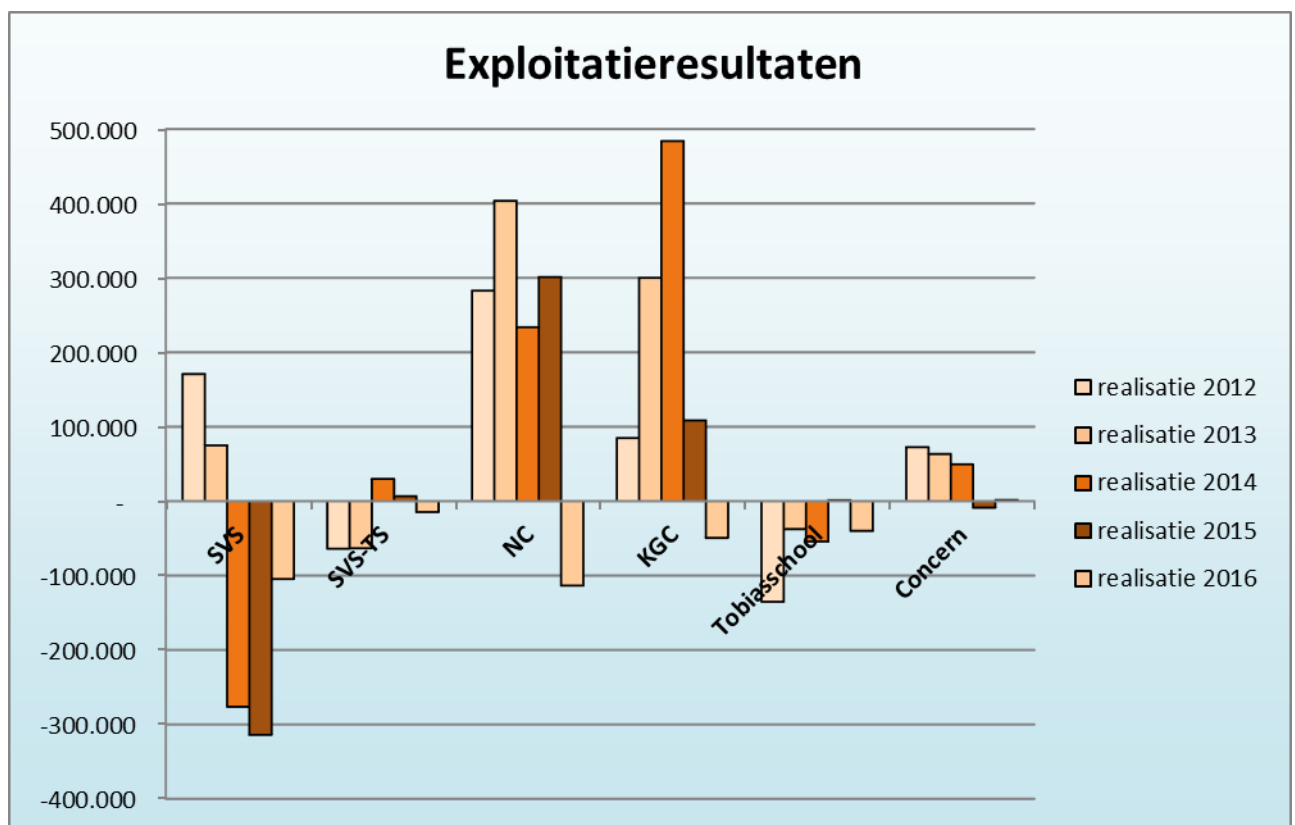
De **vorderingen** zijn gedaald. De omvang van de **liquide middelen** (het geld op de bank) is voornamelijk gestegen door de toename van de onderhoudsvoorziening en overige kortlopende schulden.

Het **eigen vermogen** is gedaald door het negatieve exploitatieresultaat van 2016. De **voorzieningen** zijn gegroeid door toename van de voorziening onderhoud gebouwen. De **langlopende schulden** hebben betrekking op de lening bij de Bank Nederlandse Gemeenten voor financiering van de overname van het gebouw van het Karel de Grote College en daalt geleidelijk door aflossing. De **kortlopende schulden** zijn gestegen vanwege nog terug te betalen gelden aan het samenwerkingsverband van Novalis College.

Exploitatieresultaten

De Stichting heeft het boekjaar 2016 afgesloten met een exploitatietekort € 320.410.

- * Stichtse Vrije School heeft het grote substantiële tekort door gerichte ingrepen teruggebracht tot €105.000.

- * Novalis College heeft €133.00 meer uitgegeven dan begroot (€20.000), veroorzaakt door hogere personele lasten en een forse overschrijding op de uitgaven aan schoolboeken. Aan het samenwerkingsverband heeft een grote terugbetaling plaatsgevonden (€ 99.000) vanwege een herziene vergoedingsberekening door het samenwerkingsverband. Rekening houdende met deze terugbetaling heeft het Novalis College per saldo € 65.000 meer van het samenwerkingsverband ontvangen dan was begroot. Dit heeft te maken met het gegeven dat het samenwerkingsverband de LWOO-gelden uitbetaalt met ingang van 2016 en dat dit voor de nieuwe leerlingen niet meer via de bekostiging van DUO verloopt.
- * Karel de Grote College heeft op diverse posten €130.000 meer uitgegeven dan begroot (€89.000).
- * Tobiasstroom (SVS-TS) heeft een resultaat conform begroting.
- * Tobiassschool laat na het jaar 2015 met een evenwichtige exploitatie in 2016 een tekort van €-40.000 zien. Oorzaak is de aangepaste financiering vanuit het samenwerkingsverband, waardoor de school minder grensverkeergelden ontvangt.

De realisatie per vestiging is nader uitgewerkt in de *Rapportage jaarrekening 2016*.

Exploitatie-overzicht

Exploitatieoverzicht	realisatie 2016	begroting 2016	realisatie 2015
Baten			
Rijksbijdragen	15.860.772	15.535.612	15.255.491
Overige overheidsbijdragen	529.921	532.693	503.800
Overige baten	904.142	867.200	875.114
Totaal baten	17.294.835	16.935.505	16.634.405
Lasten			
Personele lasten	13.916.631	13.430.908	13.061.878
Afschrijvingen	559.171	586.244	530.854
Huisvestingslasten	1.234.555	1.350.300	1.260.355
Overige lasten	1.763.354	1.626.724	1.548.152
Totaal lasten	17.473.711	16.994.176	16.401.239
Saldo baten en lasten	-178.876	-58.671	233.166
Financiële baten en lasten	-141.534	-140.362	-138.392
Resultaat	-320.410	-199.033	94.774

Toelichting

De baten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Vanuit de rijksbijdragen komt dit met name voort uit een hogere toekenning vanuit de prestatiebox. Bij de overige baten zijn er meer ouderbijdragen ontvangen, hogere verhuur-inkomsten en meer ontvangsten van de samenwerkingsverbanden. Er zijn echter minder overige baten ontvangen.

De uitgaven in 2016 zijn hoger uitgevallen dan was begroot. Dit is met name toe te schrijven aan de personele lasten. Deze zijn echter wel met goedkeuring van het bestuur zo gestegen. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is bepaald dat de formatieruimte van twee scholen (Karel de Grote College en Novalis College) ruimer mocht zijn. De overige reserves van deze twee scholen zijn ruim op orde door de positieve exploitatieresultaten van de afgelopen jaren.

De huisvestingslasten zijn lager uitgevallen dan begroot. Dit is ontstaan door lagere huur en lagere energie- en waterlasten.

De afschrijvingslasten vallen lager uit dan begroot. Dit heeft er mee te maken dat een aantal investeringen iets zijn uitgesteld, dan wel later in het jaar zijn geïnvesteerd, waardoor de afschrijvingskosten nog niet voor het gehele jaar zijn meegenomen.

De overige lasten zijn fors overschreden, met name door de leermiddelen (onder meer door de schoolboeken) en de doorbetalingen van de bekostiging van de vavo-leerlingen (Rutterregeling; daar staan vergelijkbare baten in de bekostiging tegenover).

Per school volgt hieronder een korte toelichting.

- * De Stichtse Vrije School heeft het begrote verlies van € 296.000 kunnen beperken tot een verlies van € 105.000. Dit is terug te zien binnen de volledige resultatenrekening, namelijk meer baten en minder uitgaven op alle fronten.
- * Het Novalis College heeft voor het eerst sinds jaren een verlies geleden. Dit is geen probleem gezien de hoge overige reserves die zijn opgebouwd in de laatste jaren. Dit verlies is met name toe te kennen aan hogere personele lasten ten opzichte van de jaarbegroting 2016. Echter in de meerjarenbegroting was al wel gerekend met een grotere formatie omdat de overige reserves hiervoor ingezet zouden worden. Daarnaast zijn de grootste kostenoverschrijdingen toe te schrijven aan de schoolboeken en de bedragen die zijn betaald voor de VAVO-leerlingen (die aan de batenkant ongeveer hetzelfde bedrag binnenbrengen).
- * Het Karel de Grote College heeft net als het Novalis College meer formatie toebedeeld gekregen in de meerjarenbegroting. Daarnaast hebben dezelfde kostenoverschrijdingen plaatsgevonden als bij het Novalis College.
- * De Tobiasstroom heeft vrijwel geen afwijking ten opzichte van de begroting.
- * De Tobiassschool heeft verlies geleden als gevolg van het wegvallen van de grensverkeergelden.

Nadere analyse exploitatie

De gedetailleerde analyse van begroting 2016 en realisatie 2016 gebeurt in de *Rapportage jaarrekening 2016* waarbij baten en lasten zijn uitgesplitst naar elke school. Hier schetst het bestuur de grote lijnen.

Beknopte analyse realisatie en begroting

Begroot resultaat	-199.033
Werkelijk resultaat	<u>-320.410</u>
Verschil	-121.377

Baten

Rijksbijdragen	Hoger door o.a. de ophoging van de GPL voor het nieuwe jaar. (€ 118.000). Daarnaast is € 159.000 meer ontvangen van de samenwerkingsverbanden dan begroot.	325.160	
Overige overheidsbijdragen	Lagere vergoedingen gemeente Nijmegen	-2.772	
Overige baten	Opgebouwd uit hogere ouderbijdragen (€ 61.000), hogere inkomsten verhuur (€ 18.000) en lagere overige baten (€ 60.000).	36.942	
		<u>359.330</u>	
<i>Hogere baten</i>			359.330

Lasten

Personele lasten	Loonkosten zijn hoger dan begroot (€ 91.000) als gevolg van meer formatieruimte conform de Meerjarenbegroting. Dotatie reservering Persoonlijk budget en jubileumuitkering ad € 117.000. Hogere kosten voor diensten derden (€ 52.000) en overige personeelskosten (€ 234.000). Deze laatste overschrijding bestaat met name uit hogere kantinekosten, reiskosten, uitruilregeling eindejaarsuitkering. Ten opzichte van 2015 zijn de personele lasten anders gerubriceerd, waardoor een aantal kostenposten (zoals reiskosten) in 2016 onder de overige personeelskosten zijn opgenomen, die in 2015 onder de lonen en salarissen zijn opgenomen (een verschuiving dus).	-485.723	
Afschrijvingen	Hogere afschrijving gebouwen dan begroot (€ 8.000) als gevolg van duurdere gymzaal in Zeist en zolderverdieping in Nijmegen. Omdat in de loop van het jaar minder dan wel op een later moment is geïnvesteerd dan dat er was gepland is de afschrijving op inventaris (€ 38.000) lager dan was begroot.	27.073	
Huisvestingslasten	De energiekosten zijn €67.000 lager uitgekomen dan begroot, aan schoonmaakkosten is € 21.000 meer uitgegeven dan begroot. Er is € 57.000 minder aan huur uitgegeven.	115.745	
Overige lasten	Er is meer (€ 87.000) uitgegeven aan bekostiging VAVO-leerlingen en meer aan leermiddelen (met name schoolboeken) ad € 65.000.	-136.630	
		<u>-479.535</u>	
Financiële baten en lasten	Meer bankkosten in verband met pinautomaat en meer Ideal-kosten in verband met meerdere ouders die door middel van Ideal betalen.	-1.172	
<i>Hogere lasten</i>			<u>-480.707</u>
<i>Verschil</i>			-121.377

Begroting 2017

Alle	1 Resultaat	T/m niveau 4
	Actieve begroting	Actieve begroting
Grootboekrekening	2016	2017
3.1.1 Rijksbijdrage OCW/LNV	14.220.968	14.356.443
3.1.2 Overige subsidies OCW	1.062.274	1.132.169
3.1.3 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SV	252.370	517.701
3.1 Rijksbijdragen	15.535.612	16.006.314
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	532.693	530.000
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	532.693	530.000
3.5.1 Verhuur	24.000	33.000
3.5.5 Ouderbijdragen	561.000	618.000
3.5.6 Overige (overige baten)	261.700	225.800
3.5 Overige baten	914.700	954.300
3 Opbrengsten	16.983.005	17.490.614
4.1.1 Lonen en salarissen	12.912.773	13.135.745
4.1.2 Overige personele lasten	519.412	647.664
4.1.3 Af: uitkeringen		-12.600
4.1 Personeelslasten	13.432.184	13.770.809
4.2.2 Materiele vaste activa	586.244	622.300
4.2 Afschrijvingen	586.244	622.300
4.3.1 Huur	241.800	171.300
4.3.2 Verzekeringen	15.500	20.500
4.3.3 Onderhoud	185.500	209.500
4.3.4 Energie en water	263.000	253.000
4.3.5 Schoonmaakkosten	287.000	300.000
4.3.6 Heffingen	53.000	53.200
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	355.000	365.000
4.3.8 Overige (huisvestingslasten)	17.500	17.500
4.3 Huisvestingslasten	1.418.300	1.390.000
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	428.050	417.300
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	203.800	228.300
4.4.4 Overige (overige lasten)	974.374	1.058.625
4.4 Overige lasten	1.606.224	1.704.225
4 Kosten	17.042.953	17.487.334
5.5 Rentelasten	140.362	148.935
5 Financiële baten en lasten	-140.362	-148.935
1 Resultaat	-200.309	-145.656

Huisvesting

Stichtse Vrije School heeft in 2015/2016 op eigen terrein een tweede gymzaal gebouwd met gelden van de gemeente Zeist en deels eigen investeringen. Deze gymzaal is in maart 2016 in gebruik genomen.

Treasurybeleid

Het treasurybeleid is om de financiële middelen zonder enig risico onder te brengen bij de overheid die ons immers het overgrote deel van de inkomsten verstrekt. De stichting heeft de liquide middelen daarom ondergebracht binnen het geïntegreerd middelenbeheer van het ministerie van financiën ('schatkistbankieren'). De financiële middelen van de

scholengemeenschap zijn en worden niet belegd. De stichting heeft gelden geleend van BNG ter financiering van de aankoop van de gebouwen van het Karel de Grote College.

Toekomstige ontwikkelingen

Funciemix

In 2015 heeft de school in het kader van de funciemix de laatste LC-benoemingen gedaan met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus 2014. Tevens zijn per 1 oktober 2015 leraren benoemd in een LD-functie. In 2017 zullen nieuwe LC-leraren (Novalis College) en LD-leraren (Novalis College en Karel de Grote College) worden benoemd. Daardoor zullen de loonkosten stijgen.

Praktische stroom en Tobiasstroom

Tobiasstroom is per 1 augustus 2016 een partnerschap aangaan met OSG Schoonoord, waarbij de leerlingen van de leerjaren 3 en 4 zijn ingeschreven bij Schoonoord en de Tobiasstroom het onderwijs op de eigen locatie verzorgt. De Stichting ging met OSG Schoonoord een overeenkomst aan waarbij geregeld wordt dat Schoonoord de bekostiging van de bij Schoonoord ingeschreven leerlingen overdraagt aan de Stichting.

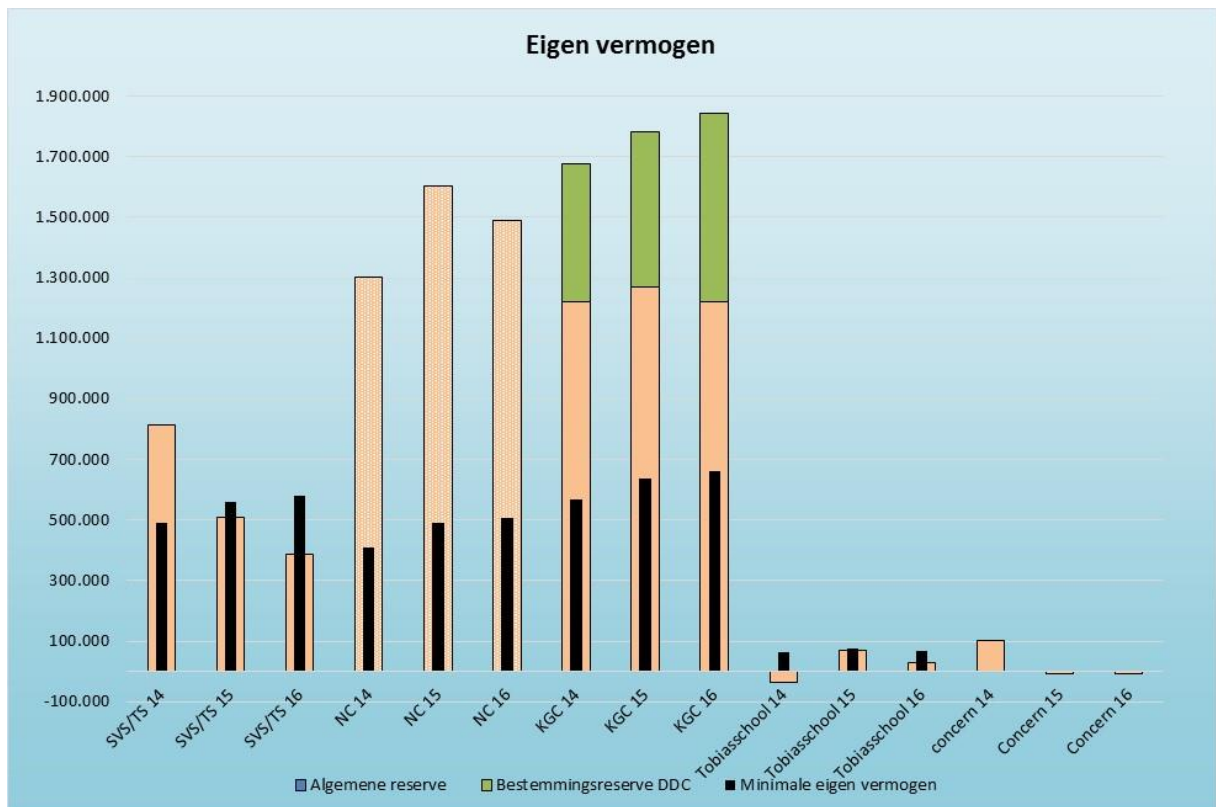
Uitbreiding Karel de Grote College

Karel de Grote College zal gedurende 2017 een aanliggend gebouw verwerven en aanpassen. De financiering van de aankoop (€686.000) gebeurt met een tienjarige lening vanuit schatkistbankieren. De aanpassingen worden gefinancierd uit de bestemmingsreserve doordecentralisatie. Omdat daarmee een einde komt aan de huur van externe huisvesting zullen de huisvestingskosten in de exploitatie min of meer gelijk blijven. Daarnaast zal het schoolplein onderhanden worden genomen.

Nieuwbouw Novalis College

Volgens het Integraal Huisvestingsplan van de gemeente Eindhoven kan Novalis College in 2018 de school permanent uitbreiden met 1.550 m² BVO. Door de groei van de school zijn leerlingen nu voor een deel gehuisvest in tijdelijke lokalen. De school heeft voor 2017 een voorbereidingskrediet verkregen.

Uitsplitsing reserves

In de grafiek is het eigen vermogen van de stichting uitgesplitst naar de scholen weergegeven over de afgelopen drie jaren. Karel de Grote College heeft naast het eigen vermogen een bestemmingsreserve gebouwd door de doordecentralisatie van de huisvesting. De zwarte balk geeft het minimaal vereiste vermogen weer (zie hoofdstuk 10). Stichtse Vrije School (inclusief Tobiasstroom) heeft door de negatieve exploitatieresultaten van de afgelopen jaren een te laag eigen vermogen. Ook Tobiaschool heeft door het negatieve exploitatieresultaat van 2016 een te laag eigen vermogen. Het is de bedoeling dat de scholen in de komende jaren met positieve exploitatieresultaten hun eigen vermogen weer op peil brengen. Novalis College en Karel de Grote College hebben de opdracht om het teveel aan eigen vermogen in te zetten in onderwijs.

10 Risicoparagraaf

De risico's die de stichting loopt zijn in categorieën weergegeven. Per risico heeft het bestuur eerst bepaald hoe groot het **financiële belang** is op een schaal van 1 tot en met 5. Een score 1 staat voor een verwaarloosbaar klein belang, een score 5 betekent financiële consequenties die groter zijn dan 1% van de totale baten. Dan volgt een inschatting van de **kans** dat het risico zich echt voordoet. Ook hier een schaal van 1 tot en met 5 met 1 als kleine kans en 5 als grote kans.

Belang			Kans		
Klasse	Percentage	Financiële gevolgen	Klasse	Percentage	Referentiebeeld
1	< 0,05%	kleiner dan 9000	1	10%	1x per 10 jaar
2	0,05% - 0,2%	9000 - 35000	2	30%	1x per 5-10 jaar
3	0,2% - 0,5%	35000 - 86000	3	50%	1x per 2-5 jaar
4	0,5% - 1%	86000 - 173000	4	70%	1x per 1-2 jaar
5	> 1%	groter dan 173000	5	90%	1x per jaar of meer

Vermenigvuldiging van belang en kans levert de omvang van het risico op. Het gaat dus om een score van minimaal 1 en maximaal 25.

Een **structureel risico** doet zich niet eenmalig voor, maar heeft gedurende langere tijd effect op de organisatie. Om structurele risico's te kunnen vergelijken met incidentele risico's moeten ze incidenteel gemaakt worden. Het structurele effect van een risico is bij de meeste organisaties na 2,5 jaar in de begroting geabsorbeerd. Vermenigvuldiging met 2,5 maakt een structureel risico dus vergelijkbaar met een incidenteel risico.

Een (bruto)risico kun je verkleinen door gerichte beheersmaatregelen. Het risico na de maatregelen is het **nettorisico**.

Leerlingrisico's

Leerlingrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
a Terugloop leerlingen			5			5	€ 617.000	€ 1.542.500
b Toename leerlingen			12			9		€ 75.000
c Clustering lesgroepen			20			20		€ 200.000

1. Terugloop leerlingen

Terugloop van het aantal leerlingen kan twee oorzaken hebben: een verminderde populariteit van het vrijeschoolonderwijs (minder instroom en grotere tussentijdse uitstroom) en de demografische leerlingdaling (minder instroom).

Vrijwel alle vrijescholen in Nederland groeien tegen de demografische trend in. Het is daarom lastig om een landelijke demografische ontwikkeling te vertalen in een mogelijke terugloop van een school. Complicerend daarbij is dat in de grote steden slechts een beperkte landelijke terugloop te zien is en vrijescholen ook leerlingen trekken uit de wijde omgeving van grote steden. Een beredeneerde verwachte terugloop bepalen is daarom onmogelijk. Een dalingscenario omrekenen in een financieel risico kan wel.

Door verminderde instroom en grotere tussentijdse uitstroom kan een school te maken krijgen met een te klein formatiebudget ten opzichte van de omvang van het zittende personeel. Als sprake is van een trend, dan dient de school binnen afzienbare tijd de formatieomvang te verkleinen. Dat kan door een sociaal plan met de vakbonden overeen te komen.

Terugloop vanwege kwesties op één school (twijfel van ouders aan onderwijskwaliteit van de school, een schandaal op een school) treft slechts een deel van de scholengemeenschap, waarbij de andere scholen de financiële gevolgen van een leerlingdaling op één school mede kunnen dragen.

Verminderde populariteit van vrijeschoolonderwijs treft alle scholen in gelijke mate. Gelet op de huidige groei van vrijeschoolonderwijs is de kans daarop redelijk klein.

Financieel gevolg

Een daling van het leerlingaantal van 5% (105 leerlingen) leidt tot een structurele inkomstenderving van ongeveer € 617.000 op jaarbasis (incidenteel: €1.542.000).

Risicobeheersing

Het geven van goed onderwijs dat aansluit bij de vragen van leerlingen en ouders zorgt ervoor dat leerlingen blijven komen. Dat valt samen met de bestaansgrond van de stichting. Daarnaast het inzetten op goede PR.

2. Toename leerlingen

Bij een groei van het aantal leerlingen dient een school de eerste vijf maanden te voorfinancieren. Dat zou tot financiële problemen kunnen leiden. Het Karel de Grote College is uitgegroeid tot de in het RPO afgesproken omvang en zal niet meer groeien. Het Novalis College groeit beheerst. De Stichtse Vrije School heeft in 2017 een hogere instroom.

Financieel gevolg

Voorfinanciering vanuit het eigen vermogen. Per 30 extra leerlingen moet de school eenmalig €75.000 voorfinancieren.

Risicobeheersing

Scholen kunnen ervoor zorgen dat de groei beheerst is, bijvoorbeeld door met één extra 7e klas te starten. Dat levert ook minder risico's op voor een daling van de onderwijskwaliteit door een te snelle groei.

3. Clustering lesgroepen

Bij de overgang van klas 8 naar klas 9 worden leerlingen gedetermineerd naar opleiding (mavo, havo en vwo). Bij ongunstige aantallen per opleiding kan het nodig zijn om een extra lesgroep te vormen die een aantal jaren extra kosten met zich meebrengt.

Financieel gevolg

Het inrichten van een extra lesgroep vanaf klas 9 gedurende twee tot drie jaar. Een extra lesgroep kost ongeveer €100.000 per jaar, afhankelijk van de mogelijkheden van het combineren van lessen. Kosten zijn dan 2 x €100.000.

Risicobeheersing

Een school kan dat risico beperken door leerlingen te laten instromen in klas 7 in cohorten met basisschooladviezen mavo, havo en vwo met een vastgestelde omvang. Als er echter minder inschrijvingen zijn dan er plekken zijn, worden alle leerlingen toegelaten en zullen in klas 9 extra lesgroepen kunnen ontstaan.

Bekostigingsrisico's

Bekostigingsrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
d Ontoereikende bekostiging	■	■	10	■	■	10	€ 100.000	€ 250.000
e Effecten cao	■	■	10	■	■	10	€ 130.000	€ 325.000
f Bezuinigingen overheid	■	■	10	■	■	10		€ 200.000
g Teruglopende ouderbijdragen	■	■	4	■	■	4	€ 125.000	€ 312.500

1. Ontoereikende bekostiging

Het ministerie van OCW stelt soms aanvullende of verscherpte eisen aan het onderwijs. Een voorbeeld uit het verleden is het verscherpte toezicht op de onderwijstijd, waarbij de scholen meer lessen moesten gaan geven zonder dat de bekostiging omhoog ging.

Financieel gevolg

De gevolgen zijn lastig in te schatten. Geschat is nu structureel €100.000.

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

2. Effecten cao

Bij het afsluiten van een cao rekent de vo-raad de effecten van de afspraken op macroniveau uit en concludeert dat de bekostiging toereikend moet zijn voor de afgesproken maatregelen. Op schoolniveau kan dat wel eens anders uitpakken.

Financieel gevolg

Structureel 1% van de personeelslasten (€130.000).

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

3. Bezuinigingen overheid

In tijden van crisis bezuinigt de overheid op de bekostiging. De financiële gevolgen zijn meestal beperkt omdat de overheid een groot belang aan onderwijs hecht. Als er een grote bezuiniging is, dan is er altijd een gewennings- of overgangperiode waarin de scholen de gelegenheid hebben om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie.

Financieel gevolg

Geschat op €200.000.

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

4. Teruglopende ouderbijdrage

De vrijwillige ouderbijdragen leverden in 2016 €622.000 aan inkomsten op. Door bijzondere omstandigheden zou het kunnen voorkomen dat die inkomstenbron stukt. De kans dat dat gebeurt en dat dat ook op de drie scholen tegelijk gebeurt is vrij klein.

Financieel gevolg

Een teruggang van 20% kost op jaarbasis €125.000.

Risicobeheersing

Ouders goed betrekken bij het onderwijs en laten zien waar het geld aan wordt besteed. De vestigingen bespreken met de oudergeleding de besteding van de gelden en zorgen voor instemming daarop.

Personeelsrisico's

Personeelsrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
h Kosten vervangers	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	12	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	12		€ 50.000
i Duurder personeelsbestand	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	25	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	0		€ 600.000
j Uitkeringslasten	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	5	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	5	€ 100.000	€ 250.000
k Ontslagvergoedingen	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	9	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	9		€ 50.000
l Transitievergoeding	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	15	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	15		€ 40.000
m Ketenbeding	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	9	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	3		€ 40.000

1. Kosten vervangers

De kosten voor vervanging van zieken betaalt de school zelf. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat de vestigingen vooral bij langdurige afwezigheid van personeelsleden vervangers aanstellen. Het budget daarvoor in de begroting (momenteel €200.000) is berekend op grond van het gewogen vijfjaarsgemiddelde. Als in een jaar de lasten hoger zijn moet de school haar eigen vermogen aanspreken. Door een zorgvuldig ziekteverzuimbeleid probeert de school het ziekteverzuim te beperken en zullen langdurig zieken na twee jaar uit dienst gaan. Daarmee zijn de risico's beperkt.

Financieel gevolg

De meerkosten bovenop het begrote bedrag (€50.000).

Risicobeheersing

Blijven inzetten op een goed ziekteverzuimbeleid.

2. Duurder personeelsbestand

Het personeelsbestand wordt door doorloop in het carrièrepatroon en benoemingen in de functiemix steeds duurder. Het personeelsbestand in 2017 kost drie jaar later €600.000 meer aan personeelslasten.

Financieel gevolg

Grof geschat op €600.000 structureel.

Risicobeheersing

De loonkosten van het zittende personeel zijn voor de komende jaren berekend. Een toename van de loonkosten leidt tot een geleidelijk kleiner beschikbaar formatiebudget, waardoor het risico van een ouder en duurder personeelsbestand is afgedekt. Het netto risico is daardoor nihil.

3. Uitkeringslasten

De uitkeringslasten van ontslagen personeelsleden komen voor 25% direct voor rekening van de school.

Financieel gevolg

Omdat het om een beperkt aantal personen gaat en een beperkt deel van de uitkeringslasten voor rekening van de school komt, zijn de kosten vooralsnog beperkt en makkelijk op te vangen in de begroting. Daarnaast hebben sociale partners onlangs de bovenwettelijke ww-uitkering versoberd, waardoor de kosten in de toekomst zullen dalen. Anders wordt het als door een sterke terugloop van leerlingen een groot aantal personeelsleden afvloeit. Bij een daling van 5% van het leerlingaantal zal ruim 8 fte personeel moeten afvloeien. In een situatie van krimp zullen zij moeilijk werk vinden en komt een kwart van de uitkeringskosten van 8 fte voor rekening van de school (€100.000 per jaar).

Risicobeheersing

Zie bij risico terugloop leerlingen.

4. Ontslagvergoedingen

Ontbindingen van arbeidsovereenkomsten door de kantonrechter of via een beëindigingsovereenkomst kunnen gepaard gaan met een ontslagvergoeding. In de afgelopen jaren was dat incidenteel aan de orde.

Financieel gevolg

De kosten zijn meestal beperkt tot enkele tienduizenden euro's. Ontslagvergoedingen zijn gemaximeerd tot €75.000.

Risicobeheersing Door aanscherping van het personeelsbeleid (gesprekkencyclus, verzuimbeleid) kunnen personeelsproblemen eerder aan het licht komen en aangepakt worden waardoor we deze kosten beperken.

5. Wet Werk en Zekerheid: Transitievergoeding

Door de wet Werk en Zekerheid dient de school bij ontslag na twee jaar een transitievergoeding te betalen van ongeveer 1/3 maandsalaris per dienstjaar. Voor de school geldt dit voor verlengde tijdelijke dienstverbanden en voor leraren die bezig zijn hun bevoegdheid te halen en dat niet op tijd doen.

Financieel gevolg

Het gaat om een beperkt aantal personeelsleden in meestal lagere salarisschalen. Een ontslag van een fulltimer kost dan nog wel €25.000. Het zal gaan om enkele leraren per jaar met een parttime aanstelling. Kosten grof geschat op €40.000.

Risicobeheersing

Een tweede jaar tijdelijk dienstverband werd vaak overeengekomen om meer tijd te hebben voor de beoordeling van een nieuwe leraar. Dat zal de school minder vaak doen.

6. Wet Werk en Zekerheid: Ketenbeding

Door het ketenbeding hebben werknemers na drie tijdelijke aanstellingen of na twee jaar recht op een vast dienstverband. De school ziet er op toe dat dit recht niet ontstaat, door tijdelijke werknemers niet meer in een vierde dienstverband te benoemen. Door de vele vervangers in de scholen is het denkbaar dat dat in een incidenteel geval over het hoofd gezien wordt, waardoor het recht wel ontstaat.

Financieel gevolg

In dat geval heeft een school een personeelslid extra in dienst waar geen rekening mee is gehouden. Kosten zijn grofweg geschat op €40.000.

Risicobeheersing

De school heeft een zorgvuldige administratie van de tijdelijke benoemingen opgezet. In het po is het ketenbeding versoepeld.

Organisatierisico's

Organisatierisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
n Kwaliteit management	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	10	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	10		> €150.000
o Kwaliteit beheersorganisatie	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	5	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	5		> €150.000

1. Kwaliteit management

Het management is van groot belang voor het welzijn van een school. Slecht management leidt tot ontevreden personeel en een daling van de onderwijskwaliteit. Dat kan een sterk effect hebben op andere risico's. Door de verandering van de bestuursstructuur (college van bestuur, raad van toezicht) is er een sterkere sturing van de bestuurder op het management en kan hij bij problemen in de organisatie sneller ingrijpen.

Financieel gevolg

Niet in te schatten maar hoger dan €150.000.

Risicobeheersing

Verdere professionalisering van het management.

2. Kwaliteit beheersorganisatie

Bij onvoldoende beheersing van en toezicht op de geldstromen kunnen snel grote tekorten ontstaan. De scholen ontvangen per kwartaal uitputtingscijfers van de materiële exploitatie en dienen binnen de begrotingsbudgetten te blijven. Het toezicht in de scholen is nu voldoende op orde en heeft in het verleden niet tot onverwachte grote overschrijdingen geleid. Dat komt mede doordat de materiële uitgaven slechts een klein deel van de begroting innemen.

De uitputting van het formatiebudget is voor rectoren en bestuurder online te volgen in het formatieprogramma FoLeTa. Elke school ontving in het verleden van de bestuurder een formatiebudget en mag dat slechts overschrijden na voorafgaande toestemming van de bestuurder. De scholen hebben zich de afgelopen jaren redelijk aan deze beleidslijn gehouden. We hebben geconcludeerd dat de schoolleiders onvoldoende inzicht hebben in de eigen financiën. Vanaf 2016 werken we met de applicatie Cogix, waarbinnen de schoolleiders zelf hun formatie en de kosten daarvan kunnen plannen.

Financieel gevolg

Niet in te schatten maar hoger dan €150.000.

Risicobeheersing

De ingezette aanpak doorzetten.

Gebouw- en inventarisrisico's

Gebouw- en inventarisrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
p Ontoereikende materiële bekostiging			20			0		€ 600.000
q Onvoorzien groot onderhoud			4			4		€ 100.000
r1 Bouwkundige aanpassingen			8			8		€ 100.000
r2 Overschrijding bouwkosten			12			8		€ 100.000
s Te lage bezettingsgraad			4			4	€ 63.000	€ 157.500
t Aanvullende eisen huisvesting			12			6		€ 100.000
u Aanpassing inventaris aan onderwijsseisen			5			5		€ 210.000

1. **Ontoereikende materiële bekostiging**

De scholen besteden veel meer aan materiële lasten dan zij aan materiële bekostiging ontvangen. Oorzaken daarvan zijn de te beperkte materiële bekostiging en de grotere ruimtebehoefte vanwege het vrijeschoolleerplan.

Financieel gevolg

De school besteedt ruim €600.000 meer aan materiële lasten dan zij ontvangt.

Risicobeheersing

De school houdt in de begroting rekening met dit risico en daardoor is het risico klein.

2. **Onvoorzien groot onderhoud**

De drie scholen voor vo en de Tobiasschool werken met een meerjarenplan voor het groot onderhoud en een daaraan gekoppelde voorziening. Een calamiteit kan leiden tot niet (of pas later) voorziene uitgaven.

Financieel gevolg

Indicatie van de kosten is €100.000. De situatie zal zich niet op elke school tegelijk voordoen, waardoor scholen van elkaars voorziening gebruik kunnen maken. Bij echte calamiteiten zullen de uitgaven veelal gedekt worden door de verzekering. Daarmee is het belang beperkt.

Risicobeheersing

Een goede, jaarlijks geactualiseerde, onderhoudsplanning.

3. **Bouwkundige aanpassingen**

Door onderwijskundige vernieuwingen kan het noodzakelijk zijn om bouwkundige aanpassingen uit te voeren, waarvoor geen subsidie is of wordt verstrekt.

Financieel gevolg

Indicatie is €100.000

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

4. **Overschrijding bouwkosten**

Bij uitbreiding van het gebouw kunnen overschrijdingen op de geplande bouwkosten optreden.

Financieel gevolg

Indicatie is €100.000

Risicobeheersing

Een strakke aansturing van het bouwproces reduceert de kans op grote overschrijdingen.

5. **Te lage bezettingsgraad**

Het vrijeschoolonderwijs gebruikt meer ruimte dan regulier onderwijs en heeft daarom een lagere bezettingsgraad van het gebouw. De kosten daarvan zijn beschreven bij het risico *Ontoereikende materiële bekostiging*.

Bij een daling van het aantal leerlingen zal een school meer ruimte in gebruik hebben dan strikt noodzakelijk. Dat leidt tot een relatieve stijging van de huisvestingslasten.

Financieel gevolg

Bij een daling van 5% van de leerlingen (105) en een bedrag aan huisvestingslasten per leerling van 600 euro zijn de structurele kosten €63.000.

Risicobeheersing

Zie terugloop leerlingen.

6. Aanvullende eisen huisvesting

De huidige schoolgebouwen voldoen aan alle eisen. Nieuwe of verscherpte eisen kunnen de school voor extra kosten plaatsen, zoals in het verleden is gebeurd met aangescherpte eisen aan de brandveiligheid.

Financieel gevolg

Indicatie: €100.000. In de regel zullen de gemeenten, die verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting, die kosten vergoeden (behalve bij het Karel de Grote College vanwege de doordecentralisatie van de huisvesting). Het netto risico is daardoor laag.

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

7. Inventaris

Aanpassing inventaris aan actuele onderwijskundige eisen.

Financieel gevolg

Mogelijke kosten: 100 euro per leerling; totaal €210.000.

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

Diverse risico's

Diverse risico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
v Schadeclaim ouders			2			2		€ 30.000

1. Schadeclaims ouders

Ouders stellen een school sneller dan voorheen juridisch aansprakelijk voor in hun ogen onvoldoende onderwijskwaliteit. In onze school is dat tot heden niet aan de orde geweest.

Financieel gevolg

Als dit voorkomt, zullen mogelijke schadeloosstellingen relatief beperkt zijn en kunnen deze binnen de schoolexploitatie worden opgevangen.

Indicatie is €30.000.

Risicobeheersing

Goede communicatie met ouders verzorgen.

Renterisico

Renterisico	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
w Renterisico			2			2	€ -	€ -

1. Daling rentestand

Bij een dalende rentestand loopt de stichting rente-inkomsten mis.

Financieel gevolg

Vanwege de lage rentestand net boven 0% is dit risico momenteel verwaarloosbaar.

Risicobeheersing

Niet mogelijk.

Kredietrisico's

Kredietrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
x Ontoereikende vergoeding huisvesting			10			10	€ 50.000	€ 125.000
y Blokkering maandelijks bekostiging			5			5		€ 1.000.000

1. Ontoereikende vergoeding huisvesting gemeente

De gemeente Nijmegen verstrekt de school jaarlijks een bedrag (€512.000) voor de instandhouding van het gebouw van het Karel de Grote College. Denkbaar is dat de gemeente het beschikbare budget in tijden van bezuinigingen vermindert. In 2015 is dat aan de orde geweest en uiteindelijk verijdeld.

Financieel gevolg

Terugloop inkomsten Karel de Grote College met €50.000 per jaar.

Risicobeheersing Dat leidt in eerste instantie niet direct tot problemen omdat de school ongeveer €90.000 overhoudt na betaling van aflossing en rente van de lening. Dat bedrag is bedoeld om toekomstige aanpassingen te financieren. Die kan de school uitstellen.

2. Blokkering maandelijkse bekostiging

Als de school niet (volledig) voldoet aan de subsidievoorschriften, kan het Ministerie van OCW besluiten tijdelijk de maandelijkse subsidie te blokkeren. De kans dat dit gebeurt is laag. De school wil het bedrag van de maandelijkse salarisbetalingen wel aan liquide middelen beschikbaar hebben om in ieder geval nog een maand de salarissen te kunnen doorbetalen.

Financieel gevolg

Het gaat dan om een maandelijks bedrag rond €1.000.000.

Risicobeheersing

Voldoen aan subsidievoorschriften.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
z Liquiditeitsrisico			5			5		> €150.000

1. Te lage liquiditeit

De school beschikt ultimo 2016 over €5.159.000 aan liquide middelen. Daar staan kortlopende schulden van €1.789.000 tegenover. Echter, €667.000 daarvan zijn verplichtingen aan het personeel (aanspraken vakantie-uitkering, bindingstoelage en pensioen). De benodigde gelden daarvoor komen in de bekostiging mee op het moment dat aan de verplichtingen moet worden voldaan. Daarmee is de liquiditeit wat groter dan het kengetal aangeeft en is het risico laag.

Financieel gevolg

Als de liquiditeit sterk zou dalen is het financiële gevolg groter dan €150.000.

Risicobeheersing

Niet nodig.

		Bruto			Netto			Kosten	
	Leerlingrisico's	Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
a	Terugloop leerlingen			5			5	€ 617.000	€ 1.542.500
b	Toename leerlingen			12			9		€ 75.000
c	Clustering lesgroepen			20			20		€ 200.000
Bekostigingsrisico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
d	Ontoereikende bekostiging			10			10	€ 100.000	€ 250.000
e	Effecten cao			10			10	€ 130.000	€ 325.000
f	Bezuinigingen overheid			10			10		€ 200.000
g	Teruglopende ouderbijdragen			4			4	€ 125.000	€ 312.500
Personeelsrisico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
h	Kosten vervangers			12			12		€ 50.000
i	Duurder personeelsbestand			25			0		€ 600.000
j	Uitkeringslasten			5			5	€ 100.000	€ 250.000
k	Ontslagvergoedingen			9			9		€ 50.000
l	Transitievergoeding			15			15		€ 40.000
m	Ketenbeding			9			3		€ 40.000
Organisatie- en inventarisrisico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
n	Kwaliteit management			10			10		> €150.000
o	Kwaliteit beheersorganisatie			5			5		> €150.000
Gebouw- en inventarisrisico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
p	Ontoereikende materiële bekostiging			20			0		€ 600.000
q	Onvoorzien groot onderhoud			4			4		€ 100.000
r1	Bouwkundige aanpassingen			8			8		€ 100.000
r2	Overschrijding bouwkosten			12			8		€ 100.000
s	Te lage bezettingsgraad			4			4	€ 63.000	€ 157.500
t	Aanvullende eisen huisvesting			12			6		€ 100.000
u	Aanpassing inventaris aan onderwijsseisen			5			5		€ 210.000
Diverse risico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
v	Schadeclaim ouders			2			2		€ 30.000
Renterisico		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
w	Renterisico			2			2	€ -	€ -
Kredietrisico's		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
x	Ontoereikende vergoeding huisvesting			10			10	€ 50.000	€ 125.000
y	Blokkering maandelijks bekostiging			5			5		€ 1.000.000
Liquiditeitsrisico		Belang	Kans	Risico	Belang	Kans	Risico	Structureel	Incidenteel
z	Liquiditeitsrisico			5			5		> €150.000

Met een risicokaart kunnen we in één beeld een overzicht krijgen van de risico's naar kans en financieel gevolg. Een risico in het rode gebied vereist directe aandacht omdat het de continuïteit van de school bedreigt. Risico's in het oranje gebied vragen om aandacht. Risico's in het groene gebied vormen geen gevaar voor de school.

Risicokaart netto risico's				
Financiële gevolgen				
groter dan 173000	a g j o u y z	d e f n		c
86000 - 173000	q s	r1 r2 t x		
35000 - 86000	m	k	b	h
9000 - 35000	v			
kleiner dan 9000				
geen gevolgen	w			i p
kans	10%	30%	50%	70%
				90%

Gewenste buffervermogen

Op basis van een advies van Govers Accountants kiezen we voor de volgende berekening van het benodigde buffervermogen.

De risicokaart is omgezet naar een risicokaart met risicobedragen. Voor elk vakje is het aantal risico's vermenigvuldigd met het gemiddelde van de financiële gevolgen (kolom 1) van de regel. Bijvoorbeeld: het tweede vakje in de eerste kolom: 2 risico's x gemiddeld bedrag van €129.500 geeft een risico van €259.000. Voor de eerste rij is een gemiddeld risico van €173.000 aangehouden.

Risicokaart					
Financiële gevolgen					
groter dan 173000	€ 1.211.000	€ 692.000		€ 173.000	
86000 - 173000	€ 259.000	€ 518.000			
35000 - 86000	€ 60.500	€ 60.500	€ 60.500	€ 60.500	€ 60.500
9000 - 35000	€ 22.000				
kleiner dan 9000	€ 4.500				
Totaal	€ 1.557.000	€ 1.270.500	€ 60.500	€ 233.500	€ 60.500
Kans	10%	30%	50%	70%	90%
Bedrag x kans	€ 155.700	€ 381.150	€ 30.250	€ 163.450	€ 54.450
Totaal	€ 785.000				
Onvoorziene risico's 5%	€ 39.250				
Totaal	€ 824.250				

De risicosom is dus €785.000. De commissie Don gaf aan dat 5% van dat bedrag voor onvoorziene risico's moet worden aangehouden, waarmee de benodigde financiële buffer op €824.000 komt. Deze benodigde financiële buffer wordt meegenomen bij de berekening van de bufferliquiditeit.

11 Toetsing financiële positie

De stichting dient voldoende middelen tot haar beschikking te hebben en ook niet veel meer. De berekening van de nodige buffer is grotendeels gebaseerd op de adviezen van de commissie Don.¹

Uitgangspunt is het kapitaal (balanstotaal) van de stichting. De waarde van de gebouwen en terreinen en de bestemmingsreserve doordecentralisatie huisvesting worden daarop in mindering gebracht. Resultaat is het gecorrigeerde kapitaal. Daarmee zijn de effecten van de doordecentralisatie geneutraliseerd.

Aanwezig kapitaal	31-12-2015	31-12-2016
Kapitaal	€ 9.950.951	€ 9.936.054
Af: gebouwen en terreinen	€ -3.764.122	€ -3.690.000
Bestemmingsreserve doordecentralisatie huisvesting	€ -512.926	€ -622.693
Kapitaal gecorrigeerd	€ 5.673.903	€ 5.623.361
Als % van de totale baten (kapitalisatiefactor)	34%	33%

De commissie Don heeft voor de kapitalisatiefactor van grote besturen (baten > 12 miljoen euro) een signaleringsgrens (bovengrens) van 35% gedefinieerd. Onze stichting zit daar net onder.

Benodigd kapitaal	31-12-2015	31-12-2016
Financieringsbehoefte (toekomstige activa, 50% verv.waarde inv.)	€ 1.011.817	€ 1.142.108
Vervangingswaarde inventaris en apparatuur als % van totale baten	12%	13%
Financieringsbehoefte als % van de totale baten	6%	7%
Benodigde transactieliquideiteit (kortlopende schulden)	€ 1.659.055	€ 1.789.299
Als percentage van de totale baten	10%	10%
Benodigde bufferliquideiteit op basis van risicoanalyse	€ 658.560	€ 824.250
Als % van de totale baten	4%	5%
Totaal benodigd kapitaal	€ 3.329.432	€ 3.755.657
Als % van de totale baten (kapitalisatiefactor)	20%	22%

Het beschikbare kapitaal moet gebruikt kunnen worden voor diverse functies.

- * De financiering van de vervanging van inventaris en apparatuur.
De vervangingswaarde van onze inventaris en apparatuur is met 13% van de totale baten laag. Het gemiddelde van scholen in Nederland ligt op 35%.

¹ Voor de toetsing van de financiële positie van de bufferliquideiteit zijn de volgende uitgangspunten aangehouden.

- * De voorziening groot onderhoud is toereikend en met de in de meerjarenbegroting geplande dotaties kunnen de onderhoudskosten worden betaald.
- * De private bestemmingsreserve (per 31-12-2016: €622.693) staat volledig ter beschikking van de Stichting en is vrij besteedbaar.
- * De langlopende schuld van het gebouw van het Karel de Grote College kan worden afgelost met de ontvangsten van de doordecentralisatie van de gemeente Nijmegen. Ook investeringen in nieuwbouw en renovatie kunnen hieruit worden voldaan (behoudens wat is opgenomen in de publieke bestemmingsreserve).

- * De benodigde transactieliquiditeit is bedoeld om kortlopende schulden te kunnen voldoen en is gelijk aan de kortlopende schulden in de balans.
- * De benodigde bufferliquiditeit is berekend vanuit de risicoanalyse in hoofdstuk 10. De commissie Don adviseerde een bufferliquiditeit van 5% van de baten. Onze stichting zit daar precies op.

Als de stichting slechts het benodigde kapitaal bezit is de kapitalisatiefactor gedaald tot 22, ruim onder signaleringsgrens van de commissie Don.

Financiële ruimte	31-12-2015	31-12-2016
Kapitaal gecorrigeerd	€ 5.673.903	€ 5.623.361
Totaal benodigd kapitaal	€ -3.329.432	€ -3.755.657
Financiële ruimte (verschil aanwezig en benodigd kapitaal)	€ 2.344.472	€ 1.867.705

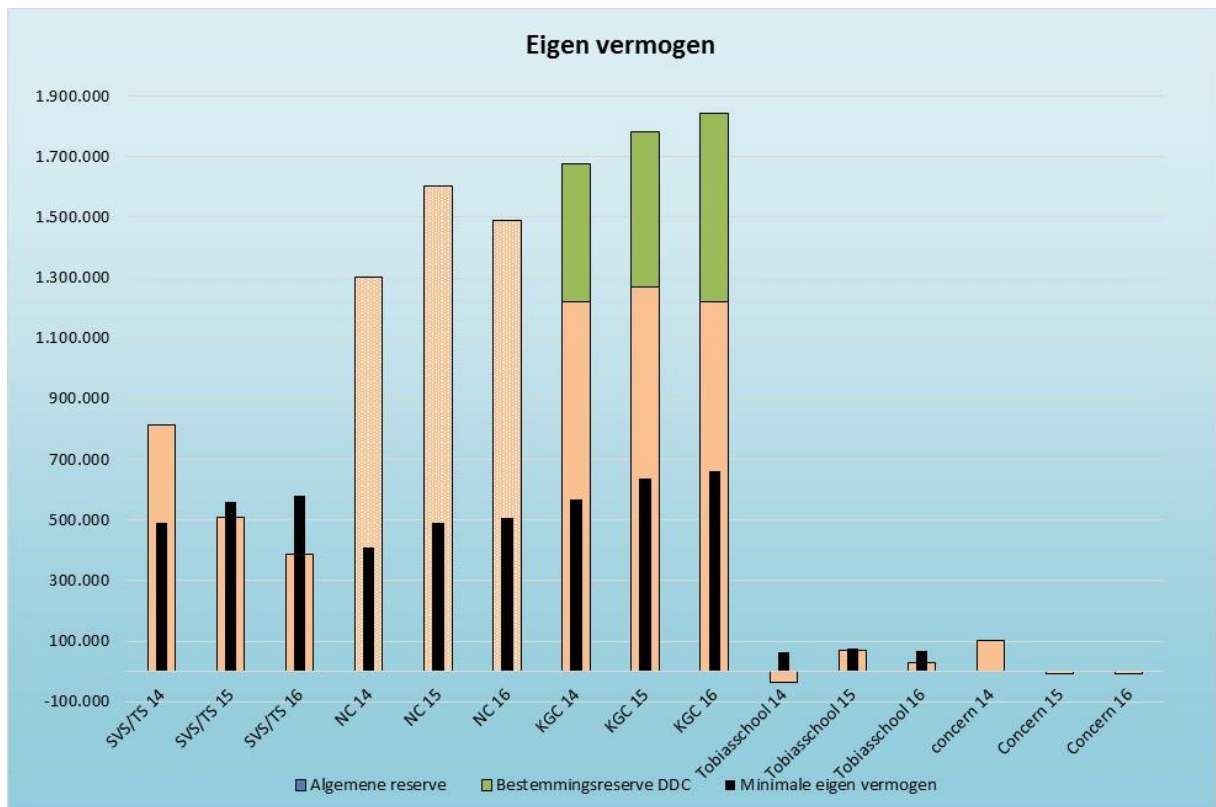
Zo berekend is de financiële ruimte ultimo 2016 €1.867.705. Als de volledige financiële ruimte is besteed dienen de financiële kengetallen binnen veilige normen te blijven.

Gevolgen inzetten financiële ruimte voor solvabiliteit	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 3.952.812	€ 3.685.276
Financiële ruimte	€ -2.344.472	€ -1.867.705
Eigen vermogen na besteding	€ 1.608.341	€ 1.817.572
Balanstotaal	€ 9.950.951	€ 9.936.054
Financiële ruimte	€ -2.344.472	€ -1.867.705
Balanstotaal na besteding	€ 7.606.480	€ 8.068.350
Solvabiliteit (eigen vermogen na besteding/balanstotaal na besteding)	21,1%	22,5%

De solvabiliteit blijft boven de ondergrens van 20%.
Ook de liquiditeit moet na besteding op peil blijven.

Verloop liquiditeit	31-12-2015	31-12-2016
Liquide middelen	€ 4.962.943	€ 5.158.638
Vorderingen	€ 205.562	€ 163.659
Financiële ruimte	€ -2.344.472	€ -1.867.705
Buffer vanuit risico-analyse	€ -658.560	€ -824.250
Vlottende activa na besteding	€ 2.165.474	€ 2.630.343
Kortlopende schulden	€ 1.659.055	€ 1.789.299
Liquiditeit na besteding	1,31	1,47

Wanneer de volledige financiële ruimte is ingezet en de volledige risicobuffer is ingezet, heeft de stichting een liquiditeit ruim boven de ondergrens van 0,5. Daarmee kan de stichting aan zijn kortlopende verplichtingen voldoen.

De scholen met een tekort hebben de opdracht om met exploitatieoverschotten hun eigen vermogen op termijn op peil te brengen. Novalis College en Karel de Grote College hebben de opdracht om de financiële ruimte ten goede te laten komen aan het onderwijs.

Karel de Grote College verwerft op eigen kosten in juli 2017 een nieuw gebouwdeel, dat daarna bouwkundig wordt aangepast (totale kosten ongeveer €1.200.000). Een deel van de financiering komt uit de bestemmingsreserve doordecentralisatie. De rest zal uit het eigen vermogensdeel en uit vreemd vermogen worden gefinancierd.

Novalis College zal binnen enkele jaren het schoolgebouw permanent gaan uitbreiden, grotendeels op kosten van de gemeente Eindhoven. We verwachten dat het Novalis College ook zelf zal investeren in deze uitbreiding.

12 Continuïteitsparagraaf

A Gegevensset

A1 Personeel en leerlingen

Kengetal	2016	2017	2018	2019
Stand 31-12				
Leerlingaantallen excl vavo	2065	2048	2036	2040
Personele bezetting in fte	187,0	184,4	183,7	183,7
Bestuur/management	6,9	6,9	6,9	6,9
Personeel primair proces	142,1	140,1	139,6	139,6
Ondersteunend personeel	38,0	37,4	37,2	37,2

Toelichting op de kengetallen

Ten behoeve van de jaarbegroting en de meerjarenbegroting stellen we een leerlingenprognose op. Vanuit de cijfers van het verleden is een prognose gemaakt van het aantal leerlingen in de toekomst. Deze prognose wordt in het voorjaar aangepast op de reeds bekende instroom voor het komende schooljaar.

Vrijescholen in Nederland groeien. Bij het Karel de Grote College in Nijmegen is de groei gelimiteerd tot de huidige omvang (ruim 750 leerlingen) door afspraken binnen het RPO. Het Novalis College zal doorgroeien van 564 leerlingen nu naar 594 leerlingen in 2018. De Stichtse Vrije School behoudt een vrij constant aantal van iets boven 600 leerlingen met daarbij ongeveer 70 leerlingen in de Tobiasstroom.

De weergegeven personele bezetting in 2016 is inclusief alle tijdelijke uitbreidingen. In 2017 en verder is de basisformatie weergegeven.

De personele bezetting daalt licht vooral door bezuinigingen op de Stichtse Vrije School en door het duurder wordende personeelsbestand waardoor minder fte beschikbaar is bij dezelfde loonkosten.

A2 Meerjarenbalans

Balans	2016	2017	2018	2019
Activa				
Vaste activa				
Immateriële activa				
Materiële activa	4.613.757	5.356.413	4.917.715	4.778.200
Financiële activa	0	0	0	0
Totaal vaste activa	4.613.757	5.356.413	4.917.715	4.778.200
Vlottende activa				
Vorderingen	163.659	163.659	163.659	163.659
Liquide middelen	5.158.638	4.402.490	4.892.023	4.859.913
Totaal vlottende activa	5.322.297	4.566.149	5.055.682	5.023.572
Totaal activa	9.936.054	9.922.562	9.973.397	9.801.772
Passiva				
Eigen vermogen	3.632.401	3.677.757	3.900.134	3.927.279
Algemene reserve	3.009.708	2.995.064	3.157.441	3.124.586
Bestemmingsreserves	622.693	682.693	742.693	802.693
Overige reserves/fonds				
Voorzieningen	1.867.479	1.853.437	1.812.167	1.812.167
Langlopende schulden	2.646.875	2.559.375	2.471.875	2.384.375
Kortlopende schulden	1.789.299	1.831.993	1.789.221	1.677.951
Totaal Passiva	9.936.054	9.922.562	9.973.397	9.801.772

Toelichting op de balans

De materiële activa zijn berekend aan de hand van de meerjareninvesteringsplannen van de verschillende scholen. Zo zijn de geplande investeringen en de berekende afschrijvingen bepaald. In 2017 vindt een stijging plaats, deze houdt verband met de geplande uitbreiding van de huisvesting van het Karel de Grote College.

De vlottende activa zijn bepaald op basis van de diverse fluctuaties van de kasstromen (op basis van het kasstroomoverzicht). Met de grote reeds voorziene wijzigingen hiervan is rekening gehouden, waaronder de aflossingen, afschrijvingen, investeringen en het geprognosticeerde resultaat.

Het Eigen Vermogen is gemuteerd met de begrote resultaten, waarbij het bestemmingsfonds publiek (bestemmingsreserve gebouwen van het Karel de Grote College als gevolg van de doordecentralisatie) is gemuteerd met het overschot aan ontvangen gelden van de gemeente Nijmegen.

De voorzieningen zijn gemuteerd met de geplande dotaties en de verwachte onttrekkingen.

De langlopende schulden zijn gemuteerd met de afgesproken aflossingen.

De kortlopende schulden vormen de sluitpost van de balans.

Vooralsnog worden geen wijzigingen verwacht in de financieringsstructuur. Aangezien de stichting voldoende liquide middelen heeft, is de verwachting dat de verbouwing van de huisvesting van het Karel de Grote College vanuit de liquide middelen kan worden voldaan. Voor de aankoop van het pand aan de Bernardstraat te Nijmegen zal een tienjarige lening worden aangegaan bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Aangezien de liquide middelen uitstaan bij het

Ministerie van Financiën (door middel van schatkistbankieren) heeft de stichting de mogelijkheid om de roodstandfaciliteit aan te vragen; deze mag maximaal 10% van de baten bedragen.

Raming van baten en lasten

Baten en lasten	2016	2017	2018	2019
Baten				
Rijksbijdrage	15.860.772	16.024.314	15.750.991	15.645.516
Overige overheidsbijdragen en subsidies	529.921	530.000	530.000	530.000
College-, cursus- en/of examengelden	0	0	0	0
Baten werk in opdracht van derden	0	0	0	0
Overige baten	904.142	954.300	947.300	952.500
Totaal baten	17.294.835	17.508.614	17.228.291	17.128.016
Lasten				
Personeelslasten	13.916.631	13.594.122	13.347.380	13.446.446
Afschrijvingen	559.171	625.776	536.000	517.017
Huisvestingslasten	1.234.555	1.390.000	1.398.200	1.407.300
Overige lasten	1.763.354	1.704.425	1.580.325	1.591.025
Totaal lasten	17.473.711	17.314.323	16.861.905	16.961.788
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	-178.876	194.291	366.386	166.228
Saldo financiële bedrijfsvoering	-141.534	-148.935	-144.009	-139.083
Saldo buitengewone baten en lasten				
Totaal resultaat	-320.410	45.356	222.377	27.145

Toelichting op de raming Baten en Lasten

Het saldo van de financiële bedrijfsvoering heeft te maken met de rente die de stichting betaalt op de langlopende schuld die is aangegaan bij de verwerving van het pand van het Karel de Grote College als gevolg van de doordecentralisatie die is gerealiseerd in de gemeente Nijmegen. Negatieve exploitatiesaldi ontstaan doordat scholen bezig zijn om hun overtollige vermogen in te zetten in onderwijsactiviteiten.

Het personeelsbestand wordt de komende jaren duurder door benoemingen in leraar LC- en leraar LD-functies en door doorgroei in de functieschalen. Deze toename van de loonkosten is verwerkt in de meerjarenbegroting.

Het overheidsbeleid leidt tot veranderingen in de bekostiging die zo mogelijk in de meerjarenbegroting zijn verwerkt.

Voor alle gebouwen wordt de meerjarenonderhoudsplanung jaarlijks geactualiseerd en is de dotatie aan de voorziening afgestemd op de voorziene onderhoudskosten.

Elke school heeft een meerjareninvesteringsplanung waarvan de verwachte afschrijvingen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting tot en met 2020/2021.

Stichtse Vrije School heeft, zeker na de bouw van een extra gymzaal, huisvesting van voldoende omvang.

Novalis College heeft door de constante groei behoefte aan uitbreiding van de huisvesting. De gemeente Eindhoven voorziet daarin door plaatsing van noodlokalen. In het gemeentelijke IHP staat permanente uitbreiding van de school voor 2018 gepland. De school heeft voor 2017 een bouwvoorbereidingskrediet aangevraagd. Naar verwachting zal de school uit eigen middelen meefinancieren.

Karel de Grote College zal in 2017 een aanliggend gebouw verwerven om te voorzien in de eigen ruimtebehoefte. De huidige huurlocaties zullen dan worden afgestoten. De kosten van aankoop en verbouwing zijn ongeveer €1.200.000 en worden uit het eigen en met vreemd vermogen gefinancierd.

Alle scholen zetten in op versterking van het vakmanschap van leraren. Dat leidt tot hogere kosten voor nascholing en interne scholing.

De Stichtse Vrije School heeft de hoogste leerjaren van de Tobiasstroom bekostigingstechnisch ondergebracht bij een reguliere school om daarmee een afsluiting op vmbo-b/k-niveau te kunnen verzorgen. Daar zijn kosten aan verbonden (opgenomen in de meerjarenbegroting) en het effect op de hoeveelheid leerlingen op de Tobiasstroom is ongewis.

Planning en Control

De inzet van middelen en personeel wordt over een periode van vijf jaar doorgerekend in de meerjarenbegroting/formatie. Vanuit de leerlingaantallen en –stromen van de afgelopen vijf jaren en de verwachtingen voor de toekomst wordt het aantal leerlingen in de komende jaren geprognoseerd. Voor het zittende personeel worden de feitelijke loonkosten in de komende jaren begroot, investeringen worden in een meerjareninvesteringsplan opgenomen en aan het onderhoud ligt een meerjarenonderhoudsplanung ten grondslag waarop de omvang en de dotatie aan de onderhoudsvoorziening is gebaseerd. Op basis van deze gegevens wordt de ruimte voor uitgaven aan personeel in de komende vijf jaren begroot.

Sinds eind 2015 werkt de school met de financiële applicatie Cogix waarmee de scholen beter hun (meerjaren)begroting kunnen maken en de uitputting van budgetten kunnen bewaken.

B Overige rapportages

B1 Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Govers Accountants heeft in voorjaar 2015 de stichting aan de hand van een In Control Framework de maat genomen. De conclusies waren als volgt.

Op totaalniveau is SG voor Vrijeschoolonderwijs nog niet in control, maar er zijn relatief weinig verbeterpunten nodig om daar te komen. Er zijn vier onderdelen waarop SG voor Vrijeschoolonderwijs in control is, namelijk Meerjarenbegroting, Risicobeheersing, Jaarrekening en Jaarbegroting. Op het onderdeel Administratieve organisatie en interne beheersing zit SG voor Vrijeschoolonderwijs dicht tegen in control zijn aan. Hiervoor zijn slechts enkele verbeteringen nodig. Op het onderdeel Tussentijdse cijfers en prognose einde jaar scoort SG voor Vrijeschoolonderwijs wel boven de kritische grens, maar is nog niet in control. Dit is ook een onderdeel dat voor SG voor Vrijeschoolonderwijs op dit moment als wat minder belangrijk wordt beschouwd, omdat men reserves aan het afbouwen is en er dus geen sprake is van financiële problemen.

Het bestuur is nu bezig om de adviezen van Govers Accountant om in control te geraken, op te volgen. In de loop van schooljaar 2017/2018 zal opnieuw een onderzoek plaatsvinden.

B2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Stichtse Vrije School heeft een te laag eigen vermogen. De school is bezig om bezuinigingen te realiseren, die geleidelijk (vanwege personeelsfrictie) het tekort zullen terugbrengen. Het tekort van Stichtse Vrije School heeft tot gevolg dat de andere vestigingen hun overschot aan eigen vermogen niet volledig vrij kunnen inzetten.

Novalis College kan in 2018 permanente uitbreiding realiseren, waarmee de gebouwcapaciteit op 682 leerlingen komt. Het is zeer waarschijnlijk dat de school dat aantal leerlingen in 2018 nog niet heeft, waardoor het gebouw onderbezet zal zijn.

B3 Rapportage toezichthoudend orgaan

De raad van toezicht heeft een auditcommissie ingesteld bestaande uit twee leden van de raad. De auditcommissie bespreekt met de bestuurder en de stafmedewerker formatie en financiën in november de jaarbegroting en in mei de jaarrekening en de meerjarenbegroting. De commissie doet schriftelijk verslag van de bevindingen aan de raad en adviseert de raad rond de goedkeuring van deze financiële documenten.

De voorzitter van de raad van toezicht bespreekt tweemaandelijks met de bestuurder de ontwikkelingen in de scholen.

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht op 29 mei 2017.

13 Ondertekening

Nijmegen, 29 mei 2016

F. L. Boskamp

Voorzitter College van Bestuur

14 Bijlagen

Nevenfuncties leden Raad van Toezicht

Piet-Hein Kolff

- * Algemeen directeur Accres Apeldoorn BV
 - o Nevenfuncties: geen

Linda Scheeres

- * Courseleader Contextual Studies Hoge School voor Kunsten Utrecht
- * Nevenfuncties
 - o Lid MR (adviserend lid) Vrije School Utrecht (onbezoldigd).

Tamara Cop

- * Docentenopleider/trainer Onderwijskunde, Projectleider studeerbaarheid masterprogramma's Hogeschool Arnhem Nijmegen
- * Nevenfuncties
 - o Bestuurslid Stichting tot Steun aan het Vrijeschool Onderwijs (onbezoldigd)

Manny Liebrecht

- * ZZP-er op het gebied van onderwijsadvies en interimmanagement
- * Nevenfuncties: geen

Jan Spijkers

- * Hoofd productie LoVen special products
- * Nevenfuncties
 - o Bemiddelaar Buurtbemiddeling Oss (onbezoldigd)

Martijn de Loor

- * Directeur-eigenaar Gevoel voor de zaak – bureau voor organisatie-coaching
- * Nevenfuncties
 - o Visitator van woningcorporaties bij Cognitum in Zeist (bezoldigd)
 - o Lid Raad van Commissarissen (voordracht huurders) bij Dudok Wonen in Hilversum (bezoldigd)
 - o Docent Master Management en Innovatie en Master Pedagogiek aan de HAN in Nijmegen (bezoldigd)
 - o Partner Platform Innovatie in Toezicht te Zeist (onbezoldigd).

Nevenfuncties voorzitter College van Bestuur

Frans Ebskamp

- * Nevenfuncties
 - o Voorzitter toezichthoudend bestuur Vrije Scholen Rijnstreek (bezoldigd)
 - o Bestuurslid European Council for Steiner Waldorf Education (onbezoldigd)
 - o Vertegenwoordiger Vereniging van vrijescholen bij European Council for Steiner Waldorf Education (bezoldigd)
 - o Bestuurslid Eerste coöperatief werkverband voortgezet onderwijs (onbezoldigd)
 - o Lid Curatorium Waarde(n) van vrijeschoolonderwijs (onbezoldigd)

15 Jaarrekening 2016

Inhoudsopgave

Balans per 31 december 2016	58
Staat van baten en lasten over 2016	59
Kasstroomoverzicht 2016	60
Grondslagen voor de jaarrekening	61
Toelichting op de balans 2016	63
Model G	67
Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten	68
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016	69
Segmentatie	73
Honoraria van de accountant	74
Wet Normering Topinkomens (WNT)	75
Risicoparaagraaf	76
Overige gegevens	77
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	78
Gegevens over de rechtspersoon	82
Financiële kengetallen	83

Balans per 31 december 2016
(na resultaatbestemming)

ACTIVA

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Vaste activa		
Materiële vaste activa	4.613.757	4.782.446
	<u>4.613.757</u>	<u>4.782.446</u>
Vlottende activa		
Vorderingen	163.659	205.562
Liquide middelen	5.158.638	4.962.943
	<u>5.322.297</u>	<u>5.168.505</u>
Totaal activa	<u><u>9.936.054</u></u>	<u><u>9.950.951</u></u>

PASSIVA

Eigen vermogen	3.632.401	3.952.812
Vorzieningen	1.867.479	1.604.709
Langlopende schulden	2.646.875	2.734.375
Kortlopende schulden	1.789.299	1.659.055
Totaal passiva	<u><u>9.936.054</u></u>	<u><u>9.950.951</u></u>

Staat van baten en lasten over 2016

	<u>2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>2015</u>
Baten			
Rijksbijdragen	15.885.537	15.535.612	15.255.491
Overige overheidsbijdragen	529.921	532.693	503.800
Overige baten	904.142	867.200	875.114
Totaal baten	<u>17.319.600</u>	<u>16.935.505</u>	<u>16.634.405</u>
Lasten			
Personele lasten	13.916.631	13.430.908	13.061.878
Afschrijvingen	559.171	586.244	530.854
Huisvestingslasten	1.234.555	1.350.300	1.260.355
Overige lasten	1.788.119	1.626.724	1.548.152
Totaal lasten	<u>17.498.476</u>	<u>16.994.176</u>	<u>16.401.239</u>
Saldo baten en lasten	-178.876	-58.671	233.166
Financiële baten en lasten	-141.534	-140.362	-138.392
Resultaat	<u><u>-320.410</u></u>	<u><u>-199.033</u></u>	<u><u>94.774</u></u>

Kasstroomoverzicht 2016

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat (saldo baten en lasten)	-178.876	226.544
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	562.180	530.854
- Mutaties voorzieningen	262.770	118.043
Veranderingen in werkkapitaal:		
- Vorderingen	41.902	-49.561
- Schulden	130.244	26.847
	<u>997.096</u>	<u>626.183</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		
Ontvangen interest	2.329	7.239
Betaalde interest	-143.863	-139.009
	<u>-141.534</u>	<u>-131.770</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	<u>676.686</u>	<u>720.957</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-393.491	-590.103
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	0
Investerings in immateriële vaste activa	0	0
Desinvesteringen in immateriële vaste activa	0	0
Investerings in deelnemingen en/of samenwerkingsverbanden	0	0
Mutaties leningen	0	0
Overige investeringen in financiële vaste activa	0	0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-393.491</u>	<u>-590.103</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Nieuw opgenomen leningen	0	0
Aflossing langlopende schulden	-87.500	-87.500
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	<u>-87.500</u>	<u>-87.500</u>
Mutatie liquide middelen	<u>195.695</u>	<u>43.354</u>
Eindstand liquide middelen	5.158.638	4.962.943
Beginstand liquide middelen	4.962.943	4.919.589
Mutatie liquide middelen	<u>195.695</u>	<u>43.354</u>

Grondslagen voor de jaarrekening

Algemeen

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

De organisatie is een Stichting; de voornaamste activiteiten van de Stichting bestaan uit het bieden van vrijeschoolonderwijs aan leerlingen van zes tot en met achttien jaar.

De stichting omvat:

- Een scholengemeenschap voor voortgezet vrijeschoolonderwijs met drie vestigingen, het Karel de Grote College te Nijmegen, de Stichtse Vrije School te Zeist (met een afdeling leerwegondersteunend onderwijs: de Tobiasstroom) en het Novalis College te Eindhoven, die elk op onderwijskundig gebied vrij zelfstandig opereren.
- Een vrijeschool voor speciaal basisonderwijs, de Tobiassschool te Zeist.

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De cijfers van 2015 zijn indien noodzakelijk geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2016 mogelijk te maken.

Waardering van de activa en passiva

De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders is vermeld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de Stichting.

Activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden geactiveerd voor zover de verkrijgings- of vervaardigingsprijs hoger is dan € 1.000. De waardering geschiedt tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijving. De afschrijving is gebaseerd op de economische levensduur.

Investeringssubsidies worden zichtbaar in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

De afschrijvingspercentages bedragen:

- Gebouwen en nieuwbouw	2,5% - 3,86%
- Verbouwingen	10%

Inventaris en apparatuur

De afschrijvingspercentages bedragen:

- computers	25%
- overige inventaris en apparatuur	10 tot 20%
- Boeken en methodes	20%

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen de reële waarde gewaardeerd.

Grondslagen voor de jaarrekening (vervolg)

Passiva

Voorzieningen

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen, onderhoudsvoorziening en overige voorzieningen gepresenteerd. Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen nominale waarde. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Een voorziening in verband met verplichtingen als bedoeld in artikel 2:374 lid 1, eerste volzin BW wordt uitsluitend opgenomen indien op de balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- de rechtspersoon heeft een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk);
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

Uitzondering op voorgaande voorwaarden betreft de voorziening voor groot onderhoud. De toevoegingen aan deze voorziening zijn bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt, gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

Pensioenvoorziening

Voor het personeel van de Stichting zijn de pensioenen ondergebracht bij ABP, een bedrijfstakpensioenfonds. Deze regeling is te kwalificeren als een toegezegd pensioenregeling.

Deze wordt – overeenkomstig de in de RJ aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Voorziening personeelsbeloningen

Voor de beloningen welke de stichting verschuldigd is aan het personeel op basis van de arbeidsvoorwaarden gedurende het dienstverband neemt de stichting een voorziening op per balansdatum. Deze voorziening wordt slechts opgenomen indien sprake is van opgebouwde rechten.

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening gebouwen is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan. De werkelijk bestede bedragen worden in mindering gebracht op de voorziening.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Schulden worden niet gesaldeerd met activa. Schulden worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen (waaronder geormerkte bijdragen) en nog te betalen bedragen terzake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend. Van bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Bepaling van het exploitatiesaldo

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben met uitzondering van de ouderbijdrage welke wordt verantwoord op het moment van ontvangst.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2016

Materiële vaste activa

	Verkrijgings- prijs t/m 2015	Afschrij- vingen t/m 2015	Boekwaarde 1-jan-16	Inves- teringen 2016	Desinves- teringen 2016	Afschrij- vingen 2016	Boekwaarde 31-dec-16	Afschr. %
Gebouwen en terreinen								
<u>Zeist</u>								
Nieuwbouw (oud)	353.689	267.138	86.551	0	0	14.425	72.126	3,86%
Verbouwing	638.494	387.409	251.085	0	0	70.606	180.479	10,00%
Gymzaal (in aanbouw)	166.215	0	166.215	0	0	1.050	165.165	10,00%
<u>Eindhoven</u>								
Nieuwbouw (deel)	231.502	54.982	176.520	0	0	5.884	170.636	2,50%
Verbouwing	308.066	206.541	101.525	4.210	0	28.211	77.524	10,00%
Endinet afkoop WKO	54.450	0	54.450	0	0	10.305	44.145	20,00%
<u>Nijmegen</u>								
Doordecentralisatie								
Gemeente Nijmegen	3.492.986	698.597	2.794.389	0	0	86.935	2.707.454	2,50%
Verbouwing	81.830	22.544	59.286	126.441	0	13.854	171.873	10,00%
<u>Concern</u>								
Verbouwing	22.500	5.437	17.063	55.500	0	4.563	68.000	10,00%
<u>Tobiasschool</u>								
Verbouwing	63.413	24.375	39.038	0	0	6.440	32.598	10,00%
Saldo	5.413.145	1.667.023	3.746.122	186.151	0	242.273	3.690.000	
Inventaris en apparatuur								
Computers	651.858	275.022	376.836	55.483	0	157.095	275.224	25,00%
Overige apparatuur	99.934	51.320	48.614	22.755	0	21.432	49.937	20,00%
Meubilair e.d.	1.532.423	924.947	607.476	114.001	0	147.933	573.544	10,00%
Activa op voorrad	0	0	0	15.101	0	0	15.101	
	2.284.215	1.251.289	1.032.926	207.340	0	326.460	913.806	
Investeringsubsidies	176.917	163.541	13.376	0	0	13.376	0	
Saldo	2.107.298	1.087.748	1.019.550	207.340	0	313.084	913.806	
Boeken en methodes	37.459	20.685	16.774	0	0	6.823	9.951	
Totaal materiële vaste activa	7.557.902	2.775.456	4.782.446	393.491	0	562.180	4.613.757	

Toelichting op de balans per 31 december 2016 (vervolg)

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ministerie van OCW		
Ministerie van OCW inz. lumpsum	31.347	29.095
Ministerie van OCW inz. prestatiebox	663	547
Totaal Ministerie van OCW	<u>32.010</u>	<u>29.642</u>
Overige vorderingen		
Gemeente inzake nieuwbouw Zeist	88.678	88.678
Vervangingsfonds	0	2.853
Overige vorderingen	34.192	17.621
Totaal overige vorderingen	<u>122.870</u>	<u>109.152</u>
Overlopende activa		
Nog te ontvangen rente	0	942
Overige	8.779	65.826
Totaal overlopende activa	<u>8.779</u>	<u>66.768</u>
Totaal vorderingen	<u><u>163.659</u></u>	<u><u>205.562</u></u>
Liquide middelen		
Ministerie van Financiën (Rekening Courant)	5.143.408	2.948.031
Banken	10.564	12.420
Kasmiddelen	4.666	2.492
Ministerie van Financiën (Deposito)1)	0	2.000.000
	<u>5.158.638</u>	<u>4.962.943</u>

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Stichting met uitzondering van de deposito's.

Toelichting op de balans per 31 december 2016 (vervolg)

PASSIVA

Eigen vermogen

	Saldo 31-12-2015	Bestemming expl. Saldo 2016	Overige mutaties 2016	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	2.008.842	-320.411	-109.767	1.578.664
Algemene reserve privaat	1.431.044	0	0	1.431.044
Bestemmingsreserve publiek 1)	512.926	0	109.767	622.693
Totaal eigen vermogen	3.952.812	-320.411	0	3.632.401

1) de bestemmingsreserve is het saldo voortkomende uit de opbrengst van de Gemeente Nijmegen inzake de doordecentralisatie gebouwen minus de hieraan gerelateerde kosten en zullen in de toekomst gebruikt worden voor nieuwe investeringen en/of onderhoudskosten welke niet opgenomen zijn in de onderhoudsvoorziening.

Vorzieningen

	Saldo 31-12-2015	Dotaties 2016	Onttrek- kingen 2016	Saldo 31-12-2016
Jubilea	163.710	63.799	13.827	213.682
Gespaarde uren persoonlijk budget	113.458	52.875	0	166.333
Totaal personeelsbeloningen	277.168	116.674	13.827	380.015
Onderhoud gebouwen	1.327.541	355.000	195.077	1.487.464
Totaal voorzieningen	1.604.709	471.674	208.904	1.867.479

Looptijd voorzieningen

	Saldo 31-12-2016	< 1 jaar	>1 jaar	Totaal
Jubilea	213.682	17.994	195.688	213.682
Gespaard budget	166.333	166.333	0	166.333
Onderhoud gebouwen	1.487.464	419.105	1.068.359	1.487.464
	1.867.479	603.432	1.264.047	1.867.479

Toelichting op de balans per 31 december 2016 (vervolg)

Langlopende schulden

	Stand per 31-12-2015	Aangegane lening 2016	Naar kortlopend 2016	Stand per 31-12-2016	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar	Rentevoet
Hypotheek BNG	2.734.375	0	87.500	2.646.875	350.000	2.296.875	4,83%
	<u>2.734.375</u>	<u>0</u>	<u>87.500</u>	<u>2.646.875</u>	<u>350.000</u>	<u>2.296.875</u>	

De looptijd van deze vaste lening o/g is 40 jaar ingaande 3 maart 2008.

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kortlopende schulden		
Kredietinstellingen (BNG - kortlopende deel)	87.500	87.500
Crediteuren	188.518	179.961
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	584.756	612.284
Belastingen BTW	-360	253
Schulden terzake pensioenen	133.838	142.746
Overige kortlopende schulden	198.178	76.357
Totaal kortlopende schulden	<u>1.192.430</u>	<u>1.099.101</u>
Overlopende passiva		
Subsidie zij-instromers	0	14.075
Niet-geoormerkte subsidies OCW	37.378	20.000
Gemeente Eindhoven inzake noodlokaal	9.939	32.314
Gemeente Zeist inzake nieuwbouw	0	0
Vakantiegeld	475.963	440.062
Bindingstoelage	57.804	37.668
Accountants- en administratiekosten	15.785	15.835
Totaal overlopende passiva	<u>596.869</u>	<u>559.954</u>
Totaal kortlopende schulden	<u><u>1.789.299</u></u>	<u><u>1.659.055</u></u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten

Ministerie van OC&W inzake lumpsum bekostiging

Er is een voorwaardelijke vordering op het ministerie van OC & W voortvloeiend uit het betaalaritme van de lumpsum-vergoeding van € 1.083.552.

In 2015 bedroeg deze voorwaardelijke vordering € 1.069.359.

Copyrent-overeenkomst

Per 31-03-2011 is er een overeenkomst afgesloten met Toshiba TEC Netherlands Imaging Systems voor de huur van diverse kopieersystemen. Deze overeenkomst is afgesloten voor een periode van 60 maanden.

Per 01-09-2016 zijn er 2 contracten afgesloten voor een periode van 15 maanden.

De totale maandelijkse lasten bedragen € 2.202,52 (exclusief BTW) met een kwartaalverrekening van de daadwerkelijk gemaakte afdrukken.

De maandelijkse lasten worden jaarlijks geïndexeerd.

Energie-overeenkomsten

Met Eneco zijn contracten afgesloten voor levering van aardgas tot en met 31-12-2020 en

een contract voor levering van elektriciteit aan de Tobiasschool tot en met 31-12-2020.

Met DVEP zijn er voor de gehele stichting exclusief de Tobiasschool contracten afgesloten voor levering van elektriciteit tot en met 31-12-2020.

Huurovereenkomsten

De stichting heeft een huurovereenkomst gesloten met Bussman Verhuur B.V. voor minimaal 2 jaar (ingaaande week 4 2015) voor de huur van 2 Basic Lijn units te Nijmegen. De kosten bedragen € 418,90 per 4 weken.

De stichting heeft een huurovereenkomst gesloten met Bussman Verhuur B.V. voor minimaal 9 maanden (ingaaande 01-09-2016) voor de huur van 7 Topline units te Nijmegen. De kosten bedragen € 295,00 per 4 week.

Met Stichting Pallas, Meander Vrijeschool voor basisonderwijs te Nijmegen, zijn huurovereenkomsten afgesloten voor de schooljaren 2015/2016 en 2016/2017 inzake de huur van drie lokalen ad € 20.000 per schooljaar.

Dit loopt in 2017 af in verband met overname van het pand door de stichting van Pallas.

Met de Stichting Atelierbeheer (Slak) is er een drietal contracten afgesloten voor de huur van diverse bedrijfsruimtes gelegen aan de Prins Hendrikstraat 7a te Nijmegen ingaande 1 augustus 2016 en lopen tot juli 2017.

De totale huurprijs bedraagt € 3.800 per maand (excl. BTW en servicekosten).

Deze overeenkomsten worden telkens met een maand verlengd.

In 2016 is er een driejarig contact afgesloten met WIS Services B.V. inzake implementatie en onderhoud van WIS Collect.

Abonnement 2017: € 4.131,25, jaren hierna worden geïndexeerd.

Medio 2016 is er een contract afgesloten met Cogix inzake rapportage en begrotingen voor de duur van 1 jaar welk stilzwijgend zal worden verlengd tenzij drie maanden voor afloop van het kalenderjaar wordt opgezegd.

Kosten per kwartaal: € 2.523,76 (Q1 2017) welke hierna worden geïndexeerd.

Tevens zijn de maandelijkse kosten afhankelijk van het aantal personeelsleden.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016

Baten	2016	Begroting 2016	2015
(Rijks) bijdragen OCW			
Personele subsidies	12.616.906	12.498.836	12.185.357
Materiële subsidies	1.649.833	1.640.366	1.626.583
(Normatieve) rijksbijdrage OCW	14.266.739	14.139.202	13.811.940
(Invoering) gratis lesmateriaal	627.876	624.230	608.185
Prestatiebox	429.968	381.913	369.451
Subsidie zijinstromers	0	0	5.925
Overige niet-geoormerkte subsidies	125.465	137.897	77.466
Overige rijksbijdrage OCW	1.183.309	1.144.040	1.061.027
Rijksbijdrage SWV	435.489	252.370	382.524
	435.489	252.370	382.524
Totaal (Rijks) bijdragen OCW	15.885.537	15.535.612	15.255.491
Overige overheidsbijdragen			
Gem. Nijmegen inz. doordecentralisatie	512.506	515.312	486.650
Gem. inz. schoolmaatschappelijk werk	17.415	17.381	17.150
Totaal overige overheidsbijdragen	529.921	532.693	503.800
Overige baten			
Ouderbijdragen	622.025	561.000	652.025
Verhuur	42.063	24.000	30.954
Schenken	210	250	0
Samenwerkingsverbanden	19.034	0	17.774
Diverse overige baten	220.810	281.950	174.361
Totaal overige baten	904.142	867.200	875.114
Totaal baten	17.319.600	16.935.505	16.634.405

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016 (vervolg)

Lasten	Begroting		
	2016	2016	2015
Personeelslasten			
Brutolonen en salarissen	10.229.824	0	9.971.086
Sociale lasten	1.400.140	0	1.251.697
Pensioenlasten	1.245.467	0	1.214.443
Uitkeringen	-67.476	0	-160.354
Lonen en salarissen	<u>12.807.955</u>	<u>12.716.496</u>	<u>12.276.872</u>
Dotatie voorz. Jubileum-uitkeringen	63.799	0	26.586
Onttrekkingen voorz. Jubileum-uitkeringen	0	0	-12.221
Mutatie Gespaard uren persoonlijk budget	52.875	0	57.721
Totaal dotaties personele voorzieningen	<u>116.674</u>	<u>0</u>	<u>72.086</u>
Bedrijfsgezondheidsdienst	53.880	40.900	55.662
Diensten derden	168.729	129.750	208.463
Totaal personeel niet in loondienst	<u>222.609</u>	<u>170.650</u>	<u>264.125</u>
Inhouding uitkeringslasten OC&W	156.117	195.000	106.564
Studie/scholing	182.778	152.500	128.972
Diverse personeelslasten	430.498	196.262	213.259
Totaal overig	<u>769.393</u>	<u>543.762</u>	<u>448.795</u>
Totaal personeelslasten	<u><u>13.916.631</u></u>	<u><u>13.430.908</u></u>	<u><u>13.061.878</u></u>
Personeelsbezetting in FTE per 31 december			
- Directie	6,89		6,89
- OP	151,36		148,33
- OOP	39,92		39,08
Totaal personeelsbezetting	<u><u>198,17</u></u>		<u><u>194,30</u></u>
Afschrijvingen			
Gebouwen	242.274	233.796	218.968
ICT	157.095	164.109	157.382
Inventaris en apparatuur	152.979	181.415	147.581
Boeken en methodes	6.823	6.924	6.923
Totaal afschrijvingen	<u><u>559.171</u></u>	<u><u>586.244</u></u>	<u><u>530.854</u></u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016 (vervolg)

	<u>2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>2015</u>
Huisvestingslasten			
Huur lokalen	136.773	194.300	156.960
Verzekeringen	8.750	15.500	9.652
Dotatie voorziening onderhoud	355.000	355.000	355.000
Onderhoud gebouwen en terreinen	171.024	165.000	196.469
Totaal onderhoud	<u>526.024</u>	<u>520.000</u>	<u>551.469</u>
Energie en water	196.154	263.000	212.891
Schoonmaakkosten	307.909	287.000	272.450
Publiekrechtelijke heffingen	43.219	53.000	42.327
Alarm	15.726	17.500	14.606
Totaal Overige	<u>563.008</u>	<u>620.500</u>	<u>542.274</u>
Totaal huisvestingslasten	<u><u>1.234.555</u></u>	<u><u>1.350.300</u></u>	<u><u>1.260.355</u></u>
Overige instellingslasten			
Administratie en beheerslasten			
Administratiekantoor	103.193	103.000	94.103
Abonnementen en contributies	0	0	3.507
Contributies besturenorganisaties	98.847	83.249	87.337
Verzekeringen algemeen	7.732	5.000	4.634
Accountantskosten	14.700	22.000	15.000
Drukwerk	23.172	42.500	26.792
Diverse kantoorkosten	29.259	17.700	20.713
Telefoon/internet	29.024	17.600	17.008
Porti en vracht	17.804	18.500	17.448
Documentatie	5.897	3.500	6.188
Vergaderkosten	77	1.000	327
Bestuurskosten	54		0
Raad van toezicht	25.369	14.000	9.610
Overige beheerslasten	0	0	9.983
Totaal administratie- en beheerslasten	<u><u>355.128</u></u>	<u><u>328.049</u></u>	<u><u>312.650</u></u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016 (vervolg)

	<u>2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>2015</u>
Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
ICT	140.678	143.500	135.976
Reproductie	55.617	58.500	60.048
Aanschaf klein inventaris	58.185	17.500	25.796
Onderhoud inventaris	0	20.500	16.933
Leermiddelen	754.138	687.800	716.767
Totaal inventaris, apparatuur en leermiddelen	<u>1.008.618</u>	<u>927.800</u>	<u>955.520</u>
Overige instellingslasten			
Doorbetaald aan samenwerkingsverbanden	247.515	135.000	103.603
Public relations	15.278	20.200	22.117
Diversen	161.580	215.675	154.262
Totaal overige instellingslasten	<u>424.373</u>	<u>370.875</u>	<u>279.982</u>
Totaal overige lasten	<u><u>1.788.119</u></u>	<u><u>1.626.724</u></u>	<u><u>1.548.152</u></u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	2.329	0	7.239
Financiële lasten			
Bankkosten	9.152	5.650	6.622
Rentelasten	134.711	134.712	139.009
	<u>143.863</u>	<u>140.362</u>	<u>145.631</u>
Saldo financiële baten en lasten	<u><u>-141.534</u></u>	<u><u>-140.362</u></u>	<u><u>-138.392</u></u>

Segmentatie

	<u>VO</u>	<u>PO</u>	<u>Totaal</u>
Baten			
Rijksbijdragen	15.322.550	562.987	15.885.537
Overige overheidsbijdragen	470.148	59.773	529.921
Overige baten	840.923	63.219	904.142
Totaal baten	<u>16.633.621</u>	<u>685.979</u>	<u>17.319.600</u>
Lasten			
Personele lasten	13.373.397	543.234	13.916.631
Afschrijvingen	534.289	24.882	559.171
Huisvestingslasten	1.129.350	105.205	1.234.555
Overige lasten	1.735.311	52.808	1.788.119
Totaal lasten	<u>16.772.347</u>	<u>726.129</u>	<u>17.498.476</u>
Saldo baten en lasten	-138.726	-40.150	-178.876
Financiële baten en lasten	-141.749	215	-141.534
Resultaat	<u><u>-280.475</u></u>	<u><u>-39.935</u></u>	<u><u>-320.410</u></u>

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van WGS Accountants B.V. zijn ten laste gebracht van de stichting, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

	WGS Accountants B.V.	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Onderzoek van de jaarrekening	15.000	15.000
Andere controle opdrachten	0	0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0
Andere niet controlediensten	0	0
	<u>15.000</u>	<u>15.000</u>

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

4.1 Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Bestuur: 41202

Vermelding alle bestuurders met dienstbetreking

Functie	Voorzittersclausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband
Viz College van Bestuur	J	Ebskamp FL	1-11-2006		0,8914	€ 72.739	€ -	€ 9.552	€ -

Vermelding alle interim-bestuurders

Functie	Voorzittersclausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband

Vermelding alle toezichhouders

Functie	Voorzittersclausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband
Voorzitter	J	Kolff P	03-12-2012						
	N	de Zeeuw E.P.	29-11-2010			3.278			
	N	Pistorius M.F.J.	14-03-2011			55			
	N	de Loor M.	03-12-2012			2.573			
	N	Liebregt M.J.C.P.	22-02-2013			2.254			
	N	Spijkers J.J.P.M.	22-02-2013			1.815			
	N	Scheeres vd Merwe L	23-3-2015			1.574			
	N	T.A. Cöp	28-5-1974			1.000			

4.2 Vermelding gegevens van eenieder van wie de bezoldiging de toepasselijke norm te boven gaat.

Functie	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband	Motivatie overschrijding van de norm

Risicoparagraaf

De risicoparagraaf is te vinden in hoofdstuk 10 van het jaarverslag.

Overige gegevens

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatiesaldo over 2016 als volgt verwerkt:

Toevoeging algemene reserve	-430.178
Toevoeging algemene reserve privaat	0
Toevoeging bestemmingsreserve publiek	109.767
Resultaat 2016	<u><u>-320.410</u></u>

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die aanleiding geven de jaarrekening te wijzigen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Scholengemeenschap Voor Vrijeschoolonderwijs

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Scholengemeenschap Voor Vrijeschoolonderwijs (hierna 'de stichting') te Nijmegen (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Scholengemeenschap Voor Vrijeschoolonderwijs per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016;
3. het kasstroomoverzicht over 2016; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VSZEN/A.1705259.O

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag;
- de overige gegevens;
- gegevens over de rechtspersoon;
- financiële kengetallen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3. Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de

onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Woerden, 29 mei 2017

WGS Accountants B.V.

Origineel getekend door drs. W.A.B. Spies RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Gegevens over de rechtspersoon

Naam instelling: Stichting Scholengemeenschap voor Vrijeschoolonderwijs
Adres: Wilhelminasingel 13-15
6524 AJ Nijmegen

Telefoon: 024-3820460

Bestuursnummer: 41202

Contactpersoon: de heer F.L. Ebskamp

Telefoon: 024-3820460

E-mail: bestuur@sgvvs.nl

Brinnummers: 00CB
04FP

Financiële kengetallen

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa		
- Gebouwen	3.690.000	3.746.122
- Overige	923.757	1.036.324
Vorderingen	163.659	205.562
Liquide middelen	5.158.638	4.962.943
Totaal vlottende activa	5.322.297	5.168.505
Totaal activa	9.936.054	9.950.951
Eigen vermogen	3.632.401	3.952.812
Voorzieningen	1.867.479	1.604.709
Langlopende schulden	2.646.875	2.734.375
Kortlopende schulden (Vlottende passiva)	1.789.299	1.659.055
Totaal passiva	9.936.054	9.950.951
Bijdrage OCW	15.885.537	15.255.491
Overige baten	1.436.392	1.386.153
Totale baten	17.321.929	16.641.644
Totale lasten	17.633.187	16.540.248
Exploitatieresultaat	-320.410	94.774
Solvabiliteitsratio 1	36,56%	39,72%
Solvabiliteitsratio 2	55,35%	55,85%
Liquiditeitsratio (current ratio)	2,97	3,12
Liquiditeitsratio (quick ratio))	2,97	3,12
Rentabiliteit	-1,85%	0,57%
Kapitalisatiefactor	36,06%	37,28%
Weerstandsverm. 1	-6,18%	-5,44%
Weerstandsverm. 2	31,19%	33,60%

Solvabiliteitsratio 1	: Verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen
Solvabiliteitsratio 2	: Verhouding eigen vermogen (incl. voorzieningen) ten opzichte van het totale vermogen
Current ratio	: Vlottende activa in verhouding tot vlottende passiva
Quick ratio	: Courante activa in verhouding tot het kort vreemd vermogen
Rentabiliteit	: Exploitatieresultaat in verhouding tot totale baten (incl. rentebaten)
Kapitalisatiefactor	: Balanstotaal -/- vaste activa gebouwen afgezet tegen de totale baten (incl. rentebaten)
Weerstandsverm. 1	: Eigen vermogen -/- MVA afgezet tegen ontvangen rijksbijdrage OCW
Weerstandsverm. 2	: Eigen vermogen plus voorzieningen afgezet tegen totale lasten (incl. rentelasten)